

Poštnina plačana a gotovini.

ŠOLI / UČITELJSTVU
IN STARŠEM! / MLA-
DINI LJUBEZEN / DO-
MOVINI ZVESTOBO!

SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIJA
GLASILO SLOMŠKOVE
DRUŽBE V LJUBLJANI

1929

LETO XXX

ŠT. 9-10

„Slovenski Učitelj“
izhaja sredi vsakega
meseca - Uredništvo
(Fortunat Lužar) je v
Ljubljani, Glinška ul.
vrtna kolonija - Upravi-
ništvo je v Ljubljani,
Jenkova ulica šte. 6
Naročnina znaša pet-
deset dinarjev - Član-
ke in dopise sprejema
uredništvo, reklama-
cije in naročnino pa
upravništvo - Izdaja-
telj in odgovorni ured-
nik: Fortunat Lužar
Za Jugoslovansko
tiskarno v Ljubljani:
Karel Čeč, Ljubljana

Vsebina v števil. 9.—10.: Blaženi Janez Bosko — vzgojitelj, Jožef Meze. — Kulturni stiki in zveze Slovencev po prevratu. Fort. Lužar. — Imena mesecev v slovenščini. Fr. Štupar. — Ljudskovisokošolski tečaj za kmetska dekleta v Paderbornu. Ana Lebarjeva. — To in ono iz nadzorniškega življenja. Ivan Hribski. — Vsi sveti v šoli. Albert Žerjav. — Književnost. — Zapiski.

Glasbena priloga: 6. Čuden pogreb. Martin Zeleznik. — 7. Pastirji rajajo krog kresa. Martin Zeleznik. — 8. Pastirji poslušajo zvonove. Martin Zeleznik. — 9. Jesen. Martin Zeleznik.

Za podporni sklad. Cenjenim članom in članicam prilagamo v prigribu pošne položnice s števil. 14.240 za podporni sklad »Slomškove družbe« ter prosimo blagohotnih daril za ta sklad. Prosimo pa, da ne uporabljate teh položnic za morebitno plačevanje naročnine. Za naročnino so položnice s števil. 11.073.

Razpis nagrade.

Odbor Mladinske matice razpisuje nagrado 2000 Din (dvatisoč dinarjev) za najboljše delo o našem kmetškem domu. Pisano mora biti tako, da je umljivo mladini, snov in način obdelave snovi sta poljubna. Namen, ki ga ima Mladinska matica pri razpisu nagrade za to delo, je: pokazati pomen in vrednost kmetškega življenja bodisi od нравstvene, bodisi od higijenične strani, osvetliti radosti in težave v kmetškem domu, poudariti pomen zdravega prirodnega življenja, olepšanega s poezijo narave in izboljšanega s kulturnimi, posebno s tehničnimi pridobitvami današnje družbe. Spis je lahko omejen, recimo zgolj na dom in njegovo uredbo, mora pa biti ožarjen od ljubezni do kmetškega dela in življenja. Obseg spisa naj bi bil 5 do 6 tiskovnih pol formatov publikacij Mladinske matice.

Rok za predložitev je 31. december t. l. na naslov poverjeništvu UJU v Ljubljani, Mladinska matica.

Poleg nagrade se izplača tudi običajni honorar.

Ljubljana, dne 21. avgusta 1929.

Odbor Mladinske matice.

Važna ročna knjiga.

Razredni učitelj. Spisal Ivan Hribski. Založila Oblastna zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani. 131 strani. Cena vez. knjigi 30 Din.

Pri vsaki novi knjigi je pač najprej umestno vprašanje: Ali je bila knjiga potrebna? Glede Razrednega učitelja nam odgovarja na to pisatelj Ivan Hribski sam (mimogrede bodi omenjeno, da krije ta psevdonom priznanega slovenskega pedagoga, ki je upravitelj šole s krog 25 razredi). Pravi, da različne pritožbe, ki se pogosto čujejo o naši osnovni šoli, niso vedno neupravičene. Le pre-mnogokrat na žalost ne prinaša osnovna šola tistih sadov, ki bi jih po vsej pravici smeli pričakovati. In vzrok? Pisatelj ga vidi v prvi vrsti v načinu poučevanja, v metodah, po katerih se pouk vrši. Dokaj učiteljstva poučuje še vedno le mehanično, bohotno se šopiri po šolah najhujši verbalizem! Bolj redki so učitelji, ki se zavedajo, da mora osnovna šola predvsem vzgajati, go-jiti pravo srčno kulturo in ne toliko polniti otroške glave z razno-vrstno vednostno kramo. »Da bi torej opustili stara, že shojena pota mrtve mehaničnosti in se oprijeli novih učinkovitejših metod, s katerimi bi orali globlje duhovne brazde, zlasti na osnovnošolskem polju, sem se lotil tega dela,« pravi v uvodu pisatelj sam.

SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASILO SLOMŠKOVE DRUŽBE

LETNIK XXX

Ljubljana, 1. oktobra 1929

ŠTEV. 9., 10.

Blaženi Janez Bosko — vzgojitelj.

Jožef Meze.

Ime Janeza Bosca med Slovenci ni neznano. Že pokojni Luka Jeran se je mnogo zanimal za tega velikega apostola dela za mladino in seznanjal z njim Slovence v »Zgodnji danici«. Za njim se je med Slovenci zanimal za don Bosca tudi že pokojni katehet na drugi mestni šoli v Ljubljani prelat Janez Smrekar, kateremu gre zasluga, da so se naprave tega velikega moža presadile tudi na slovenska tla.

Janez Bosco spada brezdvomno med najpomembnejše osebnosti, kar nam jih je darovalo preteklo stoletje. Ni se odlikoval po hrupnem nastopu, po sijajnosti svoje učenosti, pač pa kot praktični ženij, ki je v svoji velikopoteznosti obsegal ves svet in kljub svoji zunanji skromnosti zadivil vse, ki so prišli posredno ali neposredno z njim v dotiko. Lahko rečemo, da je bil don Bosco mož previdnosti božje, eden izmed tistih mož, ki jih Bog kedaj pa kedaj vzbuja, da zasvetijo človeštvu kot jasni meteori, da mu odkrijejo nove cilje in nova pota.

Don Bosco je bil rojen l. 1815. v skromni vasici Beki, kakih 35 km od Turina. Borna kočica, v kateri je bil rojen in kjer je preživel svoja detinska leta, stoji še danes kot svetinja, ki jo obiskujejo romarji iz vseh krajev. Že v zgodnji mladosti je nekako načunsko čutil v sebi poklic, postati duhovnik in pečati se z vzgojo mladine. Že kot deček je zbiral svoje vrstnike, jih zabaval in pri tem ponavljal pridige, ki jih je čul prejšnjo nedeljo v cerkvi. Značilno je to, da si je v svoji mladostni iznajdljivosti prisvajal razne umetnosti, o katerih je vedel, da zanimajo mladi svet, in se jih posluževal v vzgojne namene. Tako se je n. pr. navadil hoditi po vrvi, napeti od enega drevesa do drugega v domačem vrtu; tako je pritegnil v svoj delokrog ne samo svoje vrstnike, ampak tudi starejše.

Prva vzgojiteljica mu je bila njegova mati Marjeta, preprosta žena, toda polna globokega spoznanja in božjega duha. Njena vzgoja ni slonela na strahu, ampak na ljubezni in pameti, znala je modro voditi k dobremu vse lasnosti, ki jih je opazila na svojem Janezku.

Kljub uboštvu v domači hiši je šel Janez Bosco študirat in je dovršil svoje študije po nešteti težavah, ki so izvirale v prvi vrsti iz pomanjkanja gmotnih sredstev.

L. 1841. je bil posvečen v mašnika. Kot tak je imel priliko opazovati, koliko mladine se pogubi, ker nima nikočar, ki bi se zanj zanimal, jo negoval in jo obvaroval pred nevarnostmi ulice in slabih vplivov. Zlasti

je to spoznal v kaznilnicah za mladostnike in po ječah sploh, kjer je vršil svojo duhovniško službo. Dozorel je v njem sklep: vse svoje življenje posvetiti v prvi vrsti vzgoji mladine.

To je tudi storil. Skromni so bili začetki njegovega delovanja: v zakristiji cerkve sv. Frančiška Asiškega v Turinu je dne 8. decembra 1841. začel poučevati v krščanskem nauku prvega gojenca ter tako položil temelj svojim oratorijem, ki so sedaj razširjeni po vsem svetu. V takih oratorijih je zbiral ob nedeljah in praznikih mlade vajence, jim nudil primerne zabave in razvedrila, obenem pa jih poučeval v krščanskem nauku, v večernih šolah pa v branju in pisanju. Kmalu je uvidel, da je za mnoge potreben internat. Prav tako skromni so bili začetki prvega internata. Prvemu gojencu je njegova mati Marjeta postlala v kuhinji in don Bosco mu je za prvo noč odstopil svoje lastno posteljno perilo. Iz tako skromnih začetkov se je polagoma razvilo delo, ki je zaslulo po vsem svetu, Salezijska družba, ki jo je don Bosco ustanovil, da nadaljuje po njem započeto delo, ima danes nad tisoč raznih ustanov, kjer se ogromno število mladine vseh narodnosti vzgaja in se pripravlja za pošteno življenje.

Don Boscova delavnost je bila silno obsežna in vsestranska, saj je univerzalnost ena glavnih njegovih potez, vendar se je v prvi vrsti odlikoval kot vzgojitelj mladine. In o don Boscu, vzgojitelju, vam hočem danes govoriti.

Don Bosco spada brezdvomno med največje in najženijalneje vzgojitelje, kar jih pozna zgodovina. Kljub temu navadno molčijo o njem knjige, ki govorijo o vzgoji, ali ga pa le mimogrede omenjajo. Odkod to? Odtod, ker don Bosco ni bil pedagog v navadnem, šolskem pomenu besede, ker ni pisal bolj ali manj učenih razprav o vzgojeslovju; vsa njegova pedagoška ženijalnost se je zivala v dejanje. Don Bosco je vzgojno umetnost pojmoval le kot praktično vednost ter je na tem polju izvršil toliko, kot nihče drug pred njim. Don Bosco je bil ženij, toda praktični ženij, ki je šel preko teorije naravnost k praksi. Slavni profesor vzgojeslovja v Turinu Rayneri, don Boscov sodobnik je ponavljal svojim slušateljem: »Ako se hočete prepričati, kako je treba praktično vzgajati, pojdite v Oratorij sv. Frančiška Saleškega in opazujte, kako dela don Bosco.« Tako visoko je cenil don Bosca kot pedagoga njegov sodobnik.

In danes? Ime Janeza Bosca kot vzgojitelja mladine je zaslovelo po vsem svetu, dasi mu oficijelni krogi med pedagoškimi znanstveniki še ne priznavajo v polni meri mesta, ki mu gre. Temu je krivo nepoznanje, pa tudi splošna tendenca, da se izrine iz pedagoške znanosti vse, kar dīši po nadnaravnem, vse, kar izhaja iz vrst vzgojiteljev, ki hočejo uveljaviti tisto večnostno pedagogijo, ki se ozira v otroku v prvi vrsti na nadnaravno vrednost njegove duše.

Vendar so mnogi, ki so imeli priliko don Bosca od bližje poznati, bili prisiljeni priznati mu neizmerne zasluge na vzgojnem polju. Tako je italijanski prosvetni minister z odlokom z dne 11. nov. 1923 don Bosca stavil za vzor vsem vzgojiteljem kot »čudovit zgled, ki naj ga vsi posnemajo«.

Dekret z dne 31. dec. 1925 pa je predpisal, da se mora na učiteljskih predavati tudi o don Boscovi vzgojni metodi.

Dragoceno priznanje od strani one Italije, v kateri je imela do zadnjih časov zlasti v prosvetnem ministrstvu glavno besedo prostozidarska loža. Prav lepo priznanje don Boscovih zaslug na vzgojnem polju je tudi to, da je v Turinu nastala zveza učiteljev in profesorjev, ki je dobila po njem svoje ime.

Umetnost vzgajanja ni lahka. Vzgajati otroka, pomeni, pridobiti si njegovo srce, voditi njegovo voljo, krotiti njegove strasti, vzbujati v njem smisel za vse to, kar je lepo n blago, ter ga približevati cilju, ki naj mu zagotoviti mirno vest in ono zadoščenje, po katerem njegov duh upravičeno stremi. Tej nalogi ni vsakdo kos. Treba je za to naravne darovitosti, primerne priprave, zlasti pa podpore milosti božje, brez katere ničesar ne premoremo.

Najboljši in najplodovitejši vzgojitelji so bili svetniki — to je možje, ki so bili prožeti z globoko vero in so gojili krščanske čednosti v visoki meri. Le taki vzgojitelji so združevali v sebi vse pogoje, ki naj bi zagotovili njihovemu delu uspeh: naravne zmožnosti, apostolsko gorečnost in nadnaravno milost.

Tak vzgojitelj je bil Janez Bosco.

Ni bil sicer prvi v cerkveni zgodovini, ki se je pečal z vzgojo mladine. Znana so imena svetega Hijeronima Emilianija, sv. Jožefa Kalasancija, sv. Filipa Nerija in drugih, ki so posvetili svoje moči vzgoji in se trudili, da bi dali sv. cerkvi verne sinove, človeški družbi pa koristne člane.

Vendar se je don Bosco visoko odlikoval nad vsemi temi, ne toliko po novosti apostolata, kolikor po novem vzgojnem sistemu, ki ga je vpeljal. Vzgojno okolje gojenčevo naj bo — po njegovi zamisli — po vsem družinsko, kjer bi gojenec našel isto ljubezen, skrbljivost, čuječnost, nadzorstvo, kot ga imajo otroci po krščanskih družinah. Vzgojitelj naj bo gojenecem tovariš, udeležuje naj se njihovih iger, njihove zabave, naj živi tako rekoč njihovo življenje, naj ljubi to, kar gojenci ljubijo, naj se veseli tega, česar se gojenci vesele. Na ta način si bo pridobil srce in voljo gojenčevo in oboje bo vodil z neko sladko silo k dobremu. To je bilo za vzgojo nekaj novega. Kot podlago svojemu vzgojnemu sistemu je don Bosco postavil duha sv. Frančiška Saleškega, ki se je odlikoval po ljudomilosti in velikodušnosti do bližnjega. Odtod se tudi njegovi duhovni sinovi imenujejo salezijanci.

Don Bosco je bil torej vzgojitelj v najvišjem pomenu besede. Povedal sem že, da ni pisal velikih razprav o vzgoji, ni reševal zapletenih pedagoških problemov; pač pa nam je zapustil nekaj praktičnih navodil, ki so sila preprosta, toda tako dragocena, da odtehtajo debele knjige in nebroj učenih razprav.

Don Bosco je vzgojno delo dvignil do nadnaravne vrednosti, ker ga je postavil na osnove, izvirajoče iz sv. evangelija in iz verskih nauk, ter tako po ženjalni intuiciji pokazal novo pot, po kateri naj hodijo vsi, ki

hočejo sodelovati za resnično obnovo človeštva, ki hočejo, da bo človeštvo doseglo ono stopnjo blagostanja in usovršenosti, ki je dosegljiva na tem svetu.

Nekdaj se vzgojno delo vsaj na splošno ni cenilo; don Bosco mu je vtisnil pečat pravega apostolata. Saj pa tudi vzgajati ne pomeni drugega, kot izvrševati glede mladine ono vzvišeno nalogo, ki jo je Jezus Kristus poveril sv. cerkvi, da vodi vernike k častni in večni sreči. Don Bosco je s tem rešil čast otrokovo, vzgojnemu delu pa vrnil oni sijaj, ki mu gre po vsej pravici.

Don Boscova vzgoja je slonela na ljubezni, na globokem umevanju otrokove duše, na umnem opazovanju in na nepremagljivi potrpežljivosti. V tem oziru je dal svojim sinovom sledeče navodilo: »Važno je, da se v vsem tako ravnate, da se gojenec nikdar ne poslovi od nas nezadovoljen. Nasprotno, vedno mu povejte kaj takega, kar ga bo nagnilo, da se bo k vam z veseljem povrnil. Vedno spolnite to, kar ste obljubili; ako pa to ni mogoče, razložite razloge, zakaj tega ne morete storiti. Ne grajajte nikočar javno, pred drugimi. Glejte, da vas bodo gojenci ljubili, tedaj vas bodo tudi spoštovali in ubogali.«

V vsakem vzgojnem zavodu mora vladati po don Boscovi zamisli medsebojna ljubezen, pristrčnost, domačnost. Nič razdalje ne sme biti med gojenci in predstojniki, vsi morajo biti kot člani ene in iste družine. Predstojnik mora biti tej družini oče, njegovi pomočniki starejši bratje, gojenci pa mlajši bratje.

Vzgojitelj mora tedaj iskreno ljubiti mladino in si pridobiti njeno zaupanje. V tem je bistvo don Boscovega vzgojnega sistema. Kadar se gojenec prepriča, da ga vzgojitelj ljubi, da mu vse dobro hoče, da iskreno skrbi za njegovo dušno in časno srečo, tedaj hvaležno sprejema vse njegove nauke, vsa njegova navodila in se z veseljem pokori njegovi volji. To sredstvo, pravilno in umno rabljeno, blagodejno učinkuje tudi na manj dobro razpoložene, na uporneže in celo na dedno obremenjene: polagoma se uklonijo in krenejo na pravo pot.

Z ljubeznijo mora biti združena budna čuječnost. Toda ta čuječnost se nikakor ne sme omejevati na golo kontrolo nad prestopki in kršenjem disciplinarnega reda. Taka čuječnost bi bila gojencu zoprna, odbijajoča in bi na njegov značaj kvarno vplivala. Nadzorstvo, ki je pri vzgoji neobhodno potrebno, mora biti omiljeno z dobrohotnostjo in tako, da gojenec niti ne opazi, da je nadzorovan. Don Bosco pravi: »Ne pozabite, da se otroci pregreše bolj iz lahkomiselnosti kot iz premissljenosti, bolj radi pomanjkanja nadzorstva kot iz hudobije. Zato mora biti vzgojitelj vedno med njimi, udeležiti se njihovih iger ter jih pri tem skrbno nadzorovati tako, da otroci tega niti ne opazijo. S tem ste gojencem prestopke tako rekoč onemogočili.«

Kako iznajdljiv je bil don Bosco v tem oziru, kako skrbna in vsestranska je bila njegova čuječnost! Ako je opazil na dvorišču svojega

zavoda gojence zbrane v sumljivi gručici, je poklical enega izmed njih in mu rekel: »Bodi tako prijazen, pojdi v mojo sobo in mi prinesi to in to knjigo. Nato je poklical drugega in ga poslal k vratarju vprašati, če je prišel ta ali oni gost; tretjega je poslal iskat kakega tovariša, četrtega pogledat, če je ekonom v pisarni itd. Gojenci niso prav nič opazili, zakaj jih je don Bosco tako razposlal na vse strani in so z veseljem izvršili dano povelje.

Sola nima namena, posredovati gojencu le izobrazbo, ampak pripraviti ga mora vsestransko za življenje; vzgojitelj mora utrditi v njem značaj, ojačiti voljo, izoblikovati v njem celega človeka, ki je opremljen z jasnimi načeli, ki naj ga vodijo v življenju do časne in večne sreče. Ako šola gojenca le enostransko upošteva, kot se godi tudi v današnjih časih prepogostokrat, nikakor ne odgovarja svojemu namenu in ne vrši one vzvišene naloge, ki ji je odmenjena.

Don Bosco je ustanavljal najraznovrstnejše šole: otvarjal je ljudske šole, večerne nadaljevalne šole, humanistične gimnazije, poljedelske šole, zlasti pa obrtne šole, ki so bile v njegovih časih novost, in so imele namen, spolniti občutno vrzel na vzgojnem polju in socialne zakonodaje. Toda v vseh teh šolah je hotel, da bi se mladina resno pripravljala za življenje. Dasi je njegova vzgojna metoda slonela na družinskem sistemu, in zahteval, naj bo razmerje med gojenci in vzgojitelji pristrčno, bratsko, zaupno, vendar je v njegovih zavodih vedno vladala stroga disciplina. Disciplina je za vzgojne uspehe bistveni predpogoj. Ako ni discipline, se vsako delo vzgojiteljevo sproti podira in izjalavlja. Disciplina vzgaja v redoljubnosti, značajnosti, v premagovanju samega sebe, delavnosti in poštenosti. Zato je don Bosco zahteval n. pr., da so bili gojenci med učno uro res zbrani, mirni, da so se res intenzivno pečali z učenjem. Ni trpel šepetanja, raztresenosti. Vsak teden je dal javno brati rede, ki so označevali vedenje in marljivost vsakogar. Toda, kako je dosegel toliko reda, toliko disciplino med gojenci? Disciplina pri njem ni bila sad strogosti, pretenja, kazni, ampak prepričanja. Pogosto prejemanje sv. zakramentov je bilo glavno sredstvo, da je v gojencu zbudil čut dolžnosti, ki mora biti podlaga prav razumljene discipline.

Nekoč je prišel v Oratorij angleški minister in si ogledal zavod. Peljali so ga tudi v veliko učno dvorano, kjer se je nad 500 gojencev pripravljalo za šolo. Močno se je čudil, videč toliko dečkov v popolnem redu in miru. Njegovo začudenje je bilo še večje, ko je čul, da je tako vse leto in da to dosežejo brez kazni, da, celo brez pretenja. »Kako je to mogoče doseči, to bi rad vedel,« je vprašal začuden angleški minister, ki je bil seveda protestant. Don Bosco odgovori: »Sredstva, ki jih rabimo mi, jih vi ne morete rabiti.« »Zakaj ne?« »Ker je to skrivnost, ki jo poznamo samo katoličani.« »In kakšna je ta skrivnost?« »Pogostna sveta spoved in vsakdanje sveto obhajilo.« V tem odgovoru je označena glavna skrivnost vzgojnih uspehov po don Boscovem sistemu, ki sloni v prvi vrsti na verskem temelju in uporablja sredstva, ki nam jih nudi sv. vera.

Vsa druga sredstva dobijo veljavo le, ako so ožarjena z ono toploto, ki izvira iz sv. vere.

Don Bosco sam je imenoval svoj vzgojni sistem: preventivni ali preprečevalni sistem. Takole piše sam: »Dva sistema sta bila vedno v veljavi pri vzgoji mladine: preventivni in represivni. Represivni sistem obstoji v tem, da predstojnik razloži gojencu disciplinarni red, nato pa pazi, da odkrije prestopke ter določi, ako je potrebno, zaslužen kazni. Po tem sistemu mora biti predstojnikova beseda in njegov pogled vedno trd in skoro pretilen, ogibati se mora vsakega zaupnega občevanja, vsake domačnosti z gojenci. Drugačen, rekel bi nasproten, pa je preventivni sistem. Po tem sistemu se gojencem razloži pravilnik, nato jih pa vzgojitelj neprestano nadzoruje, z njimi z očetovsko ljubeznijo občuje, jih opominja, svetuje in vodi, da na ta način prepreči prestopke. Zato tudi preprečevalni sistem! Ta sistem sloni na pameti, veri in ljubezni ter izključuje vsako nasilno kazni in skuša ogibati se tudi majhnih kazni.« Tako don Bosco.

Torej je v don Boscovem sistemu pamet prva podlaga. Gojenec mora natančno vedeti, kaj sme in česa ne sme, zato naj se mu večkrat razlože pravila, po katerih se mu je ravnati. Imeti je treba pred očmi, da otrok hitro pozabi, da ga je treba večkrat opominjati. Don Bosco je hotel tudi, naj se da mladini ob določenem času vsa prostost, da se razgiblje, razživi, naskače. Zato je hotel, da bi bilo na dvorišču med odmorom živahno in hrupno. Zato se je v obilni meri posluževal telovadbe, glasbe, deklamacij, domačega gledališča, izletov itd. Vse to je smatral kot učinkovito sredstvo, da doseže pri gojencu discipliniranost, delavnost, podjetnost, samostojnost in telesno zdravje. Don Bosco se je sam osebno do poznih svojih let udeleževal raznih iger med svojimi gojenci. Najbolj je ljubil one igre, pri kateri so gojenci imeli priliko se kosati v tekanju. Sam je večkrat pozval vse svoje gojence na tekmo in jih tudi vse posekal.

Kako pa s kaznimi? O teh je don Bosco takole zapisal: »Dokler je mogoče, naj se kazni sploh ne uporabljajo. Ako pa je kazni le potrebna, naj vzgojitelj upošteva sledeče: Skuša naj si pridobiti ljubezen gojenčev, tedaj bo veljalo kot kazni, ako bo gojencu za nekaj časa odtegnil dobrohotnost. Gojenci smatrajo za kazni to, kar vzgojitelj uporablja kot kazni. Večkrat neljubezniv pogled bolj učinkuje kot krepka zaušnica. Varovati se je pretepanja in drugih telesnih kazni, ki razdražijo gojenca in ponižajo vzgojitelja.«

Nekoč so bili gojenci v Oratoriju, vrnivši se s počitnic, precej nemirni in niso zvečer takoj obmolknili, ko je zvonček dal tozadevno znamenje. Don Bosco jim je po večernih molitvah dejal samo tole: »Ali veste, da nisem z vami zadovoljen!« in poslal je gojence spat, ne da bi dovolil poljubiti mu roko, kakor je bilo to običajno. To je učinkovalo bolj kot ne vem kako velika kazni. Gojenci so šli k počitku poparjeni in od tistega časa so na prvo znamenje zvončka utehnili, kakor bi odrezal.

Mnogo se dandanes razpravlja bodi li vzgoja verska ali pa samo npravna. Razpravljati o tem vprašanju je mogoče samo tam, kjer ni pravega pojma o ciljih vzgoje, o naravi otrokovi, o nadnaravni vrednosti njegove duše. Kdo veruje v Boga, v posmrtnost, v neumrjčnost duše in v odgovornost, ki jo ima človek pred Bogom za vsa svoja dejanja, temu je jasno, da mora imeti vsaka vzgoja versko podlago in da brez te podlage ni prave vzgoje. Sredstva, ki jih daje vera na razpolago, so najučinkovitejša pri vzgojnem delu. O tem je don Bosco takole izražal svoje nazore: »Pogostna sv. spoved in sv. obhajilo, vsakdanja sv. maša so stebri, na katerih mora sloneti vse vzgojno delo, ako se nočejo uporabljati telesne kazni in pretilna sredstva. Vendar ne smemo nikdar in pod nobenim pogojem gojenca siliti k prejemanju sv. zakramentov, ampak moramo jih le spodbujati in dati jim vso priložnost za to. Čestokrat naj se govori o imenitnosti in lepoti vere, ki je edina zmožna utešiti človeku srce in mu zagotoviti mirno vest. Gojenci bodo tedaj iz lastnega nagiba z veseljem pristopali k mizi Gospodovi. Don Bosco je hotel, da bi glede prejemanja sv. zakramentov izostala vsaka kontrola, zato ni dovolil, da bi šli gojenci k sv. obhajilu po vrsti, po klopeh, ampak brez vsakega reda, kakor je kdo hotel. Ako se kdo ni čutil pripravljenega za sv. obhajilo, je lahko izostal, ne da bi to drugi opazili.

Molitve in pobožne vaje, ki jih je predpisal za svoje zavode, so kratke in tako razdeljene, da gojencem ne presedajo. Tudi pridige je hotel, da bi bile kratke, jedrnate, mladini primerne. Zlasti je skrbel, da so bili cerkveni obredi mikavni, pestri, vabljeni. Hotel je, da bi se teh obredov udeleževali tudi gojenci sami v ministrantovskih oblekah, da se je tako njihovo zanimanje za razna liturgična opravila zgodaj vcepilo v mlado dušo.

Posebno vlogo igrajo pri don Boscovem vzgojnem sistemu po zavodih večerni govori. Po kratkih večernih molitvah naj predstojnik zavoda ali njegov namestnik spregovori gojencem par bodrilnih besed, pove kak zgled ali kak opomin, ki naj velja vsem. Don Bosco je v Oratoriju ves čas, dokler je mogel, sam vršil ta velevažen posel. Kako je znal govoriti gojencem na srce! Skoro bi smeli trditi, da so bili za don Bosca ti večerni govori, ki niso nikdar trpeli nad pet minut, poglavitno sredstvo, da je vzdrževal red in disciplino v zavodu in da je navajal gojence k pokorščini in vestnosti.

Don Bosco je sam osebno imel na gojence nenavaden vpliv. Z enim samim pogledom, z eno samo besedo je dosegel več kot drugi z dolgotrajnim trudom in prizadevanjem. Njegove prodirajoče oči so se uprle tako rekoč v dušo gojenčevo in na mah razkrile vse njene tajne in skrivnosti. Čudovito si je znal pridobiti zaupanje gojenčevo. Menda zgodovina ne pozna moža, ki bi si znal tako osvajati srca zlasti mladine, kot je to znal don Bosco. Gojenci so neizmerno ljubili svojega dobrotnika in očeta, vdani so mu bili z vso dušo in tudi potem, ko so zapustili zavod, so se vedno radi vračali kot dorasli možje k don Boscu ter mu z isto zaupnostjo

kot nekdanj odkrivali tajnosti svoje duše in rane, ki jim jih je vsekalo življenje.

Kako je don Bosco dosegel take uspehe? Lahko trdimo, da je bila skrivnost vseh teh uspehov v tem, da je don Bosco neizmerno ljubil mladino. Sam je trdil: Težko boste našli koga, ki ibi vas bolj ljubil, kot vas ljubim jaz. Ali ni res, da ljubezen rodi ljubezen? Saj pravi Dante: *A nullo amato amor perdona*. Ljubezen ne prizanaša tistemu, ki je ljubljen. Don Bosco je ljubil neizmerno mladino, toda ljubil jo je kot duhovnik, kot vesten vzgojitelj, kot svetnik. Za mladino je žrtvoval vse, kar je imel in kar je bil. Ljubiti je znal mladino tako, da je mladina čutila in se zavedala vse njegove tople ljubezni.

Sv. Avguštin pravi: *Ljubi in stori, kar hočeš*. Res, ljubezen do mladine je tista sila, ki daje vzgojnemu delu pravo smer in ki mu zagotavlja uspehe. Dandanes se vse preveč govori o novih smernicah, novih šolah in novih metodah, a vse premalo se upošteva duhovna stran vzgojnega čela, vse premalo se poudarja tista sila, na kateri sloni vse, kar je dobrega na svetu — namreč ljubezen.

Le prava, iskrena, resnična ljubezen je zmožna poglobiti se v dušo otrokovo in jo spoznati do vseh njenih globin; le taka ljubezen si zna pridobiti zaupanje otrokovo, ki je bistveni predpogoj vsakega vzgojnega uspeha.

Don Bosco vzgojitelj je dosegel čudovite uspehe. Ako merimo veličino vzgojitelja po dejanskih vzgojnih uspehih, ga moramo staviti brez dvoma na čelo vseh vzgojiteljev. Kako čudovite uspehe je dosegel, naj izpričuje en sam zgled.

Leta 1855. je don Bosco v pripravo na velikonočno spoved pridigoval duhovne vaje v veliki turinski kaznilnici za mladostnike: Generala.

Po duhovnih vajah je prosil ravnatelja kaznilnice, naj mu dovoli, da napravi izlet z kaznjenci, da jih tako nagradi za marljivost, s katero so se udeležili duhovnih vaj. Ker ravnatelj tega ni hotel dovoliti, se je obrnil naravnost na notranjega ministra. Po dolgem oklevanju je minister pristal na njegovo prošnjo in obljubil poslati za njim celo tropo preoblečenih stražnikov, da preprečijo vsak nered in privedejo v ječo nazaj vse izletnike. Don Bosco pa reče ministru: *Hvaležen sem vam za dovoljenje, toda poslužim se ga le pod pogojem, da ne pošljete za mano niti enega stražnika.* »No,« je rekel minister, »v tem slučaju ne privedete domov niti enega kaznjenca.« Don Bosco mu odvrne: »Zanesite se name; prevzamem zanje vso odgovornost, ako bo koga manjkalo, boste mene zaprli.« Minister mu je nato dovolil izlet, kakor ga je hotel don Bosco.

Don Bosco se vrne v kaznilnico in tam zbere vse kaznjence in jim razodene vso stvar, kar je povzročilo med njimi viharno veselje, nato jim reče: »Prevzel sem nase odgovornost za vas, da se boste od prvega do zadnjega lepo vrnili v kaznilnico; ako bi kdo ušel, bi osramotil mene in škodoval sebi. Pri duhovnih vajah ste obljubili Bogu, da se boste po-

boljšali, pokažite sedaj v dejanju, da je bila vaša obljuba iskrena. Ali mi obljubite pokorščino?»

»Obljubimo!« je zahrumelo med kaznjenci in videti je bilo, da je njihova obljuba prihajala iz srca.

Naslednje jutro je 300 kaznjencev korakalo iz Turina proti vasi Stupinigi. Sredi med njimi je korakal don Bosco. Vse je bilo v redu, kakor da vodi na izlet svoje gojence iz Oratorija. V Stupinigi je don Bosco bral zanje sv. mašo, nakar je sledila ves dan vesela zabava. Zvečer so se vrnili vsi do zadnjega v kaznilnico, brez najmanjšega nereda.

Minister, ki je nestrpno čakal izida, je bil ves presenečen. »Odkod imate vi to moč, ki je država nima?« je vprašal don Bosca. Don Bosco mu je odgovoril: »Država zna zapovedovati in kaznovati, katoliški duhovnik pa zna govoriti mladini na srce, ker njegova beseda je božja beseda.«

Da, srce, to je tisto, česar se mora polastiti vzgojitelj, ako hoče gojence vzgajati; srca se bo pa polastil le tedaj, ako bo ljubil gojenca v Bogu, ako bo upošteval v njem neumrjočo dušo, ako bo odkritosrčno skrbel ne samo za njegov časni blagor, ampak tudi za njegovo dušo, ako bodo njegove besede prožete z globoko vero in resnično krščansko ljubeznijo.

Končam. Podal sem vam v medlih obrisih sliko blaženega Janeza Bosca kot vzgojitelja. Bog daj, da bi njegov zgled utrdil v visoki meri tudi v vas oni pravi krščanski idealizem, s katerim mora biti prožet vsak vzgojitelj, ako hoče pripraviti otroka, da bo postal kedaj državljan, koristen sebi in drugim.

Kulturni stiki in zveze Slovencev po prevratu.

Fort. Lužar. (Konec iz štev. 1-2.)

Dotakniti se hočem še nekaterih vezi z drugimi Slovani in nadalje z ostalimi narodi.

Znanje z južnimi brati se je po prevratu povsod pomnožilo. Hitro so nastali razni zgodovinski članki v vseh naših listih. Zemljepisje je prineslo nove zemljevide in nove knjige za zemljepisni pouk. Leta 1922. so turisti dobili ročni, z zemljevidi in slikami opremljen »Praktični Vodič kroz Jugoslovenske Alpe« v obsegu 514 strani. Velika »Narodna enciklopedija SHS«, ki je izhajala od l. 1925. do l. 1928., obsega v štirih knjigah razne kulturne zadeve in znanje o vseh treh bratih.

S H r v a t i smo nadaljevali mnogotere predvojne kulturne vezi tudi po vojni v dobrem soglasju. Naša in njihovo beseda in pesem se je menjavala na obeh straneh. Gostoval je l. 1922. med nami slavni pevski zbor »Lisinski« iz Zagreba, enako pa pri njih naši pevski zbori. Vedno smo v zvezi v književnem delu. Literarne zveze je pred vojno najbolj utrjevala »Slovenska matica« ter je od l. 1906. dalje izdajala posebno »Hrvatsko knjižnico« z raznimi jezikovnimi pojasnili. Leta 1907. je izdala poslo-

venjeno pesnitev »Gorski venec« črnohorskega vladike Petra II. Petrovića Njeguša.

S S r b i se vedno bolj seznanjamo. V Beograd so prihajali naši narodni poslanci, naši mladeniči med njih vojaštvo, mnogo uradnikov in drugih oseb je nameščenih po Srbiji. Z njih stališča je pisal dr. Nikola Radojčić v »Popotniku« 1924, šte. 5, članek »O potrebi naučnog proučevanja Slovenaca«. Za ta namen služi knjiga »Slovenačka«, ki jo je izdala »Srpska književna zadruga« l. 1927., Kolo XXX, šte. 202, kjer pregledno opisuje naše geografske, zgodovinske, umetniške in prosvetne prilike. Februarja l. 1925. je prispelo v Ljubljano ugledno akademsko pevsko društvo »Obilič« s 120 člani. Družba sv. Mohorja je l. 1927. preskrbela poljudno knjigo o zgodovini Srbov. Znana je skupna vez jezikoslovcev Andreja Kopitarja in Vuka Karadžića, ki sta pred kakimi sto leti razširila po svetu srbsko narodno poezijo in uredila srbski pravopis.

Pred prevratom smo zelo zaostali s praktičnimi jugoslovanskimi in drugimi jezikoslovnimi zbirkami. Slovarjev in slovnice in čitank za učenje drugih jezikov, razen nemškega, smo imeli premalo. Slovensko-hrvatske ali srbsko-slovenske slovnice ni bilo dobiti, a kako rad bi jo ta ali oni imel v roki ob prvem znanju s Srbi in Hrvati. Leta 1919. je sestavil dr. Josip Mencej »Kratko srbskohrvatsko slovnico za Slovence«. Šele par let po prevratu, l. 1921., smo dobili dr. Ilešičevo »Vežbenico«. Prej je bil znan le kratek »Rječnik hrvatsko-slovenski za Slovence«, ki ga je spisal prof. dr. A. Mušić in ga je pred kakimi 40 leti izdala »Matica Hrvatska« za svoje slovenske člane (II. izd. 1895). Sicer se nas je vsa leta samo tolažilo, da se itak razumemo. Vobče je to resnica, a v podrobnostih za razne stroke se je to drugače pokazalo, ko je prišlo med nas v službo mnogo hrvatskih učiteljev. Pripravljali so šele čitanke za šole. Take primerne čitanke in slovnice so sestavili učitelji T. Jederlinič, Iv. Lesica z drugimi in P. Saršon. Leta 1923. je priredil dr. Iv. Pregelj za Slovence »Srbsko začetnico« in tako so prihajale počasi druge šolske knjige, dasi smo že davno baš Slovenci imeli jezikoslovce velikega slovesa. Za temeljitejše učenje drugih jezikov, tudi slovanskih, smo morali v roke jemati nemške knjige. Srbskohrvatsko-slovenski in nasprotni slovar smo dobili šele v letu 1927.

Z B o l g a r i smo imeli komaj v zadnjih letih nekaj stikov. Dne 5. aprila 1927 je predaval v Ljubljani dr. Mladen Kostov, predsednik jugoslovanske-bolgarske lige v Parizu. Dne 11. junija 1927 je gostoval v operi »Carmen« pevec Gospodinov. Bil je tudi nekaj časa član slovenske opere. Dne 8. marca 1928 se je vršil v Ljubljani bolgarsko-jugoslovanski večer s predavanjem gospe V. Gospodinove o bolgarski ženi. Po velikem potresu v Bolgariji se je v prid Bolgarov dne 10. maja 1928 v Ljubljani vršil dobrodelni koncert. — Pred svetovno vojno je zvezo med nami in Bolgari posebno oživljal pokojni prof. Anton Bezenšek in o tem veliko pisal. Že leta 1897. je izdala družba sv. Mohorja njegovo

knjigo »Bolgarija in Srbija«. Leta 1914. je v Sofiji izdal »Bolgarsko slovnico in čitanko« s slovensko-bolgarskimi razgovori.

Mnogo vezi smo imeli s Čehi. Ministrstvo šolstva in prosvete v Pragi je kmalu po prevratu poslalo v Slovenijo učiteljico češkega jezika in domoznanstva gospo Vlasto Horakovo, ki je otvorila razred čeških otrok. Univerza je dobila za lektorja češkega jezika profesorja dr. Vaclava Buriana, ki prireja vsako leto tudi tečaje za češki jezik. V Mariboru je nastala »Jugoslovenska češka liga« in »Češki klub«. Čehi so večkrat prišli v večjem številu v Ljubljano. Sijajno so bili sprejeti v oktobru 1926 češko-slovaški parlamentarci. Aprila 1928 je bil imponantem sprejem praškega župana dr. Baxe in drugih občinskih odbornikov. Medtem je »Glasbena matica« v Ljubljani napravila turnejo po Češkem in žela najlepše uspehe. Glede knjig za češki jezik smo imeli isto pomanjkanje, kakor za jezik drugih Slovanov. Sicer je leta 1867. že prof. Fr. Marn sestavil slovnico češkega jezika in Jan Lego leta 1893. v drugi izdaji »Mluvnice slovinského jazyka«, a leta 1901. Jindř. Očenašek »Malý Slovinsko-český slovník«, vendar je vsa desetletja ostala velika praznota. Šele pred meseci je izšel »Učbenik češkega jezika za Slovence«, ki ga je priredil prof. Fr. Zpěvak za Ruse, poslovenil pa prof. J. Orožen. Malo prej je pa izšel češkoslovenski slovar od prof. dr. Bradača. Vendar je za spoznavanje češkoslovaških gospodarskih in drugih razmer izšla leta 1922. knjiga dr. Šarabona »Češko-slovaška republika«. »Slovenska matica« je pa izdala dr. Iv. Lahovo »Češko antologijo«. Dne 8. decembra 1928 je v Ljubljani nastopil pevski zbor moravskih učiteljev, ki velja za najboljši moški zbor v Evropi. — Pri tej priliki omenjam, da znajo mnogi narodi na prikupljiv način ogreti učenje drugega jezika. Tako ima knjiga prof. K. Kunza »Praktische Grammatik der böhmischen Sprache« dolg odstavek o češkem jeziku, ki primerjalno pojasnjuje, da jezik ni težak, da ima narečja kakor vsi drugi jeziki i. t. d. Napačno je res, in to opazimo tolikokrat pri učenih osebah, ako kdo pri učenju jezika takoj vidi in uči same težkoče ter s tem že naprej sugestivno odvrča poglobitev v jezikovne posebnosti.

Nekaj smo se seznanili tudi z najmanjšim slovanskim narodom, z Lužiškimi Srbi. Dne 21. maja 1925 je prišel v Ljubljano in predaval o njih urednik Jiří Wičaz. Pozneje se je ustanovila »Društvo prijateljev Lužiških Srbov«.

Poljaki so, kakor Čehi, napravili razne vezi z nami. V Ljubljani jc nastalo društvo ljubiteljev poljskega jezika. V Varšavi pa društvo prijateljev kraljevine SHS. Leta 1925. je bila v Ljubljani razstava sodobne poljske literature. Dne 11. aprila 1928 je bil koncert poljskega moškega zbora »Haslo« iz Poznania. Začetkom oktobra 1928 je gostovala naša Glasbena matica v Krakovem, Czenstochovu in drugod ter je tudi tu naša pesem napravila največ zvez. Kake slovensko-poljske slovnice ali slovarja pa ni najti in se tu še slabo rešuje spev in klic »Od Urala do Triglava, Krkonošev do Balkana«.

Z Rusi smo se dejansko najbolj seznanili v svetovni vojski, mnogi so bili pri nas kot ujetniki, mnogo pa naših ljudi v ruskem vojnem ujetništvu. Po prevratu so pri nas ostali Rusi prirejali razne predstave. Večkrat (v več letih) smo videli v Ljubljani na odru »Hudožestvenike« iz Moskve, v raznih igrah in nastopih pa Kubanske kozake. Vsako leto, dne 8. junija, na rojstni dan največjega ruskega pesnika Puškina, je dan ruske kulture tudi v Ljubljani. Sicer pa obstoji krož pet let v Ljubljani »Ruska Matica« in »Ruska invalidska zveza«. Dr. Prijatelj je že dolgo prej priredil »Rusko antologijo«. Za učenje ruščine se je dobilo »Rusko pravopisanje za učeče se« od A. I. Eljsina, poslovenil dr. Jenko in ponatisnjeno iz »Slovanskega Sveta« v Trstu l. 1892. »Ročni rusko-slovenski slovar« in nasprotnega je sestavil M. M. Hostnik, profesor v Rusiji. Natisnjen v Gorici l. 1897. in 1901. Sestavil je tudi posebno slovnico. Potem, po desetletjih, je šele l. 1927. prof. M. L. Blumenau sestavil »Rusko začetnico za Slovence« in jo založila »Mariborska tiskarna«.

Z Nemci nismo po prevratu dolgo imeli kakih prijateljskih vezi. Z likvidacijo povojnih zadev so se razmere v zadnjih letih večkrat nekoliko predružačile. Dne 30. aprila 1927 se je vršil prehod voznje nemških avtomobilov skozi Slovenijo. Vozila se je karavana 100 avtomobilov. V Ljubljani vse v zastavah in navdušen sprejem. Prirčno je bil sprejet v maju leta 1927. klub gledaliških igralcev iz Berlina, v aprilu 1928 pa dunajski »Sängerbund«. Koncem aprila 1928 je šla »Glasbena matica« v Mariboru na turnejo v Švico. V naših glasbenih listih so se spominjali na slovečega nemškega skladatelja Schuberta, kateremu je priredil Dunaj velikanske slavnosti in mu je bilo posvečeno slavje za vse solnčno leto. — Najbližje nas je počastil sloveči turist dr. Kuğy Julij, ker je imel prvi po prevratu nemško predavanje, in sicer o krasotah naših Alp. O njih je prej veliko lepega pisal ter bil zato k nam povabljen. Predaval je 24. in 25. aprila 1927 po tri ure v Unionu ob nabito polni dvorani. Imel je lep sprejem in žel pri nas obilo zahvale. — Med Nemci v Vestfaliji je dokaj Slovencev — izseljencev. Ti so nas večkrat obiskali. Krasen sprejem jim je priredila Ljubljana dne 26. avgusta 1927.

S sosedno Ogrsko nismo imeli nobenih kulturnih stikov. Ogrji, katerih predniki so se nekdanj naselili kakor za gozda med severne in južne Slovence, so nam morali po vojski prepustiti Prekmurje. Med vojno je imel ogrski polk iz Velike Kikinde bolnice v Novem mestu. S Prekmurci smo napravili nove vezi s slovensko upravo in šolstvom. V Ljubljani so nam kmalu po prevratu priredili koncert svojih narodnih pesmi. Lansko leto so priredili veliko romanje v Ljubljano in na Gorenjsko. Posebno uspelo je tudi slavnostno udelestvovanje ob letošnji desetletnici osvoboditve Slovenske Krajine.

Vedno več kulturnih vezi imamo s Francozi. Na srednjih in meščanskih šolah je mnogo bolj nastopila francoščina kot učni predmet. Pa zopet ni bilo skoraj nič slovensko-francoskih učbenikov in slovarjev

na razpolago. Učno knjigo za srednje šole je sestavil leta 1910. profesor Friderik Juvančič. To je bila edina slovenska knjiga za francoščino, ki je izšla pred prevratom, ako izvzamemo francosko slovnico, ki je izšla za časa Napoleonove Ilirije in jo je sestavil Valentin Vodnik, rektor tedanjega francoskega liceja v Ljubljani. Po vojni so začele zaporedoma izhajati raznovrstne učne knjige. Profesor Juvančič je izdal II. in III. del svojega učbenika. Naslednji učbenik za srednje šole je izdal prof. dr. Fr. Sturm, in sicer v štirih delih. Prvo francosko slovnico po Vodnikovi je spisal prof. dr. Pavel Brežnik (l. 1919.), izdal je francosko-slovensko konverzijsko knjigo leta 1924. in »Francoščino za samouke«, ki je najprej izhajala v tedenski reviji »Življenje in svet« in koje prvi del je izšel kot knjiga leta 1928. Francosko-slovenski slovar, ki ga je sestavil prof. dr. Janko Pretnar, je izšel leta 1924., slovensko-francoski slovar od dr. J. Kotnika pa leta 1926. V Ljubljani je francoska vlada osnovala francosko-slovenski inštitut z bogato knjižnico, v kateri so občinstvu na razpolago tudi francoske revije in časopisi. Največ literarnih prevodov imamo Slovenci iz francoščine. — Slovence je posebno razveselila pogodba med našo državo in Francijo v Parizu z dne 11. novembra 1927. V ljubljanski operi se je v ta spomin vršila velika proslava. — Za zgodovino slovenskih kulturnih razmer je pomenljivo francosko medvladje, razvoj prosvete in ustanovitev Napoleonove »Ilirije« iz leta 1809.

Z Rumuni nismo bili nič znani. Prvič smo se seznanili z njih narodno pesmijo dne 21. februarja 1928, ko je prišel k nam iz evropske turneje bukareški pevski zbor »Cantarea Romaniei«. Peli so nepričakovano mojstrsko in napravili na naš najboljši vtis.

Z Italijani imamo po vojski slabe odnošaje. Italijanski vodilni krogi so sklenili vse Slovence in Nemce v svoji državi poitalijančiti. Celo osebna imena izpreminjajo na svoj jezik. Lažje se pa sedaj Italijani seznanjajo z našim jezikom, ko je sestavil dr. Valjavec leta 1925. italijansko-slovenski slovar. Posebnost je, da se na italijanski jezik prevaja največ naših člankov in klasikov. (Glej »Ljubljanski Zvon« 1929, zv. VIII.) Mimoregde omenjam, da ima njih slavna fašistična himna »Giovinezza« napev, ki je sestavljen iz treh slovenskih narodnih pesmi.

Z Angleži se tudi vedno več seznanjamo. Dne 10. marca 1919 je priredila Ljubljana navdušen sprejem kardinalu Bourneu. Leta 1921. je bil na ljubljanski univerzi ustanovljen lektorat angleškega jezika. Lektorica gospa Fanny S. Copeland govori sama slovensko kakor rojena Slovenka ter seznanja z mnogimi popisi in prevodi naše kulturno življenje po angleških listih. Že več let obstoji v Ljubljani društvo za proučevanje angleškega jezika. Na univerzi v Nottinghamu je naš rojak prof. Janko Lavrin. On je prepotoval ves svet in trdi, da je Slovenija najlepša dežela na svetu. Lansko leto, začetkom decembra, je bil v Ljubljani teden angleške kulture ter so se vršila vsak dan razna zadevna predavanja. Nekaj stikov smo imeli z Angleži že pred prevratom. Tako se poje v Londonu od leta 1864.

lepa maša »Oče večni v visokosti«, ki jo je zložil učitelj Belar. (Glej »Cerkveni Glasbenik« 1928, str. 174.) Lanske počitnice je prišlo v Ljubljano krog 30 angleških učiteljic. Pisale so prej, ako imamo tu kak avto na razpolago, da bodo mogle dalje. Kako so bile iznenadene, ko so našle tu toliko kulturo. V nagovoru sem jim priporočal, da naj se za nas vsaj toliko zanimajo, kakor za neznane narode po drugih kontinentih. Pozneje so došla k nam iz raznih angleških šol pisma učenk, a naše učenke iz Ljubljane so jim poslale odgovore.

Za š p a n s k i j e z i k je že izšla slovnica. Tudi za umetna svetovna jezika »Esperanto« in »Ido« smo že dobili slovnice. Za latinščino še ni in še ne bo kmalu dovršen Wiesthalerjev latinsko-slovenski slovar. Veliko denarja je šlo za prevode tujih romanov in drugega tujega slovstva. Prišle so »Afriške narodne pripovedke«, »Kitajske narodne pripovedke« in drugo blago. Za eksotično »Kitajsko liriko« se je ravnokar vnela živahna polemika v reviji »Ljubljanski Zvon«. Sinovi matere Slave bi pa potrebovali še kak drugačen program!

Znanje s širnim svetom ustvarja dandanes povsod propaganda in reklama. Tu je sedaj v ospredju delovanje našega vsakoletnega velesejma, nadalje ilustriranih listov »Slovenija« (glasilo za tujski promet), »Ilustrirani Slovenec« in mnogoteri članki z ilustracijami v dnevnikih, revijah in zbornikih. Pisatelji so v zvezi z mednarodnimi pisateljskimi društvi »Pen-klubi«.

Za izpopolnitev kulturnih vezi z drugimi narodi je pa važen pogoj, da sebe, svojo kulturo, svojo umetnost, dobro poznamo. V tem oziru moramo dobiti pregledne spise o nas samih. Zadovoljive preglede smo dobili v zadnjem času v raznih spominskih spisih ob prvi desetletnici po prevratu. Družba sv. Mohorja v Celju je lansko leto podala (po dr. Jos. Malu) najnovejšo dobo zgodovine slovenskega naroda. Opisan je podrobno »Veliki francoski prevrat in slovenske dežele«. Leonova družba je izdala »Slovenci v desetletju 1918—1928«, Vodnikova družba pa »V borbi za Jugoslavijo«. Prosvetna zveza v Ljubljani je preskrbela »Zgodovino katoliškega gibanja na Slovenskem«, spisal Fr. Erjavec. Opisan je ves politični razvoj in mnogotero prosvetno in kulturno delovanje po slovenskih deželah. »Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino« nabira že osem let gradivo, kakor kaže z naslovom. V delu je (od l. 1925.) »Slovenski bibliografski leksikon«. Glavno delo tiči še globlje: v prosveti in izobrazbi naroda. Pod to točko pa je znano, da je bil osnovan v Ljubljani dne 1. novembra 1925 številen pevski zbor slovenskega učiteljstva, ki prenaša našo pesem med domači in širni svet. S poznavanjem lastnine bo vsakdo cenil svoj narod in mu ne bo treba misliti, da mora tiščati samo drugam, v tuji blesk, zaradi namišljene domače revščine.

Z namenom, da spis ne bo predolg, je marsikaj vmesnega o novem narodnem življenju po prevratu tu odpadlo.

Listek

Imena mesecev v slovenščini.

Pri označevanju časovnih dob se naslanjamo na očitne pojave v prirodi: dni nam vrstí vrtenje zemlje okrog svoje osi, mesece obhod meseca okrog zemlje, leta pa obhod zemlje okrog solнца. Toda dočim je dan točno ena zavrtitev zemlje okrog svoje osi in leto enkratno obhod zemlje okrog solнца, meseci niso točni obhodi meseca okrog zemlje, ampak so si jih ljudje poljubno raztegnili in vse leto razvrstili v 12 mesecev. V pisavi označujemo dneve in leta s številkami, mesece pa najčešče z imeni. Ker pa imajo posamezni narodi različna imena mesecev, ki jih drugi narodi ne umejo, stremi danes večina po tem, da bi se ta imena zenačila, t. j. da bi se povsod rabila ista ali tako podobna imena, da bi jih vsi razumeli. Iz tega vzroka je mnogo narodov sprejelo latinska imena, dasi niso nič značilna ali so celo napačna, kakor nam pričajo zadnja štiri imena, ki so ostala še izza časa, ko so Rimljani šteli samo deset mesecev.

Tudi Slovenci najrajši rabimo latinska imena, kajti slovenskih imamo veliko število, po raznih krajih različnih, ki jih po drugih ne poznajo in ne umejo. Zato je bolje, da se odločimo za enotna imena. Zanimiva so pa ta imena, ki se naslanjajo na značilne pojave v prirodi ali pa na cerkvene godove, vendarle, zato sem jih v naslednjem pregledu razvrstil po Pleteršnikovem slovensko-nemškem slovarju. Imenom mesecev so pristavljena tudi imena nabiralcev (nagnjeno tiskana) in pri nekaterih tudi kraji, kjer se rabijo.

1. Januar.

Brúmen — Rezija, *Cař*; ital. bruma = najostrejša zima.

Ledéneć — *Cař*.

Ledník — *Murko*.

Maľi božíčnjak — kajkavsko, *Valjavec*.

Malobožíčnjak — *Cař*.

Prosíneć — *Murko*, *Cigale*, *Janežič*, *Valjavec*.

Prozíneć — *Prekmurje*, *Cař*.

Prvník — *Gutsmann*.

Zímeć — *Gutsmann*, *Cigale*, *Cař*.

2. Februar.

Pústník — *Janežič* (*Hubad*).

Sečán — *Megiser*, *Kastelec*, *Sveteć*, *Dolenjsko*.

Sečánj — *Dolenjsko*.

Séčén — *Vrloveć*, *Trubar*.

Séčni mešec — *Prekmurje*, *Cař*, *Zalokar*.

Séčenj — *Cař*.

Svečán.

Svéčén — kajkavsko, *Valjavec*.

Svečén — *Prekmurje*, *Valjavec*.

3. Mareć.

Brézen — *Megiser*, *Ziljska dolina*, *Jarnik*.

Bréznik — *Janežič*.

Ébehtník — *Gutsmann*, iz nemščine.

Grégorščák — *Cař*, kajkavsko, *Valjavec*.

(Mali traven — Prekmurje, *Cař*.)
 Marcij.
 Póstnik — *Murko, Cigale, Cař, Jarnik.*
 (Pústnik — *Vrtovec.*)
 Súšec.
 Trétnik — *Cigale.*

4. April.

(Brézen — Remšnik na Štajerskem, *Cař*.)
 Jurjevščák — *Cař.*
 Mali traven.
 Mali travnik — *Cař.*
 (Veliki traven — Prekmurje, *Miklošič, Cař*.)

5. Maj.

Cvetičnik — *Cař.*
 Cvétnik — *Janežič.*
 Májnik.
 Risálščák — *Prekmurje, Cař.*
 Rusálščák — *Prekmurje, Valjavec.*
 Svíben — *Valjavec.*
 Veliki traven.
 Veliki travnik — *Cař.*

6. Junij.

Bobov cvet — rokopis iz 15. stoletja.
 Ivánjščák — *Prekmurje, Cař.*
 Klásen — *Cař.*
 Kresnik — *Murko, Cigale, Janežič, Miklošič, Cař.*
 Kresni mesec — *Tolminsko.*
 Prášnik — *Gutsmann, Murko.*
 Róžnik — *Cigale, Janežič.*
 Rožni cvet.
 Ržéni cvet — *Vodnik.*
 Ržni cvet — *Murko.*
 Šentjánžavec — *Štajersko, Zalokar.*

7. Julij.

Jákobnik — *Cař.*
 Jákobščák — *Cař, Svetec.*
 Jákopovščák — *kajkavsko, Valjavec.*
 Mali srpán.
 Mali srpen — *Megiser, Valjavec.*
 Pšeničnik — *Cař.*
 Žétnik — *Beneško.*

8. Avgust.

Kolovožnják — *Cař.*
 Medmášnik — *Cař.*
 Méšnják — *Prekmurje, Miklošič, kajkavsko, Valjavec.*
 Otávnik — *Cař.*

Otávnjak — *Cař*.
 Veliki srpàn.
 Veliki srpen — *Megiser, Valjavec*.
 Velikomášnjak — *Cař, kajkavsko, Valjavec*.
 Vršenj — *Cař*.

9. September.

Jeseník — *Megiser, Trubar, Miklošič, Jan. Kr. od sv. Križa, Zalokar*.
 Jesénščak — *Cař*.
 Kímavec.
 (Kozoprsk — *Megiser*.)
 Mihálščak — *Valjavec*.
 Mihólščak — *Prekmurje, Miklošič, Fram, Prekmurje, Cař, Valjavec*.
 Mihólščnik — *Fram, Prekmurje, Cař*.
 Poberúh — rokopis iz 15. stoletja.
 Šmihélščnik — *Cař*.

10. Oktober.

Kozoprsk — *Cigale, Janežič, Trubar, Miklošič i. dr.*
 (Listopád — *Zalokar, Janežič, Valjavec*.)
 Lúkovščak — *kajkavsko, Valjavec*.
 Móštnik — *Cigale*.
 Obróčnik — *Megiser, Cař, Dalmatin*.
 Répar — *Cař*.
 Répnik — *Cař*.
 Vínc — *Cigale*
 Vinotòk.
 Vínščak — *Cař*.

11. November.

Andréjščak — *Prekmurje, Valjavec*.
 Gnilec — *Megiser, Bohorič, Cař*.
 Gnilolist — *Fram, Cař*.
 Listognój — *Megiser*.
 Lístov gnoj — *Kastelec, Vodnik*.
 Listopád — *Cigale, Janežič*.
 Martínščak — *vzhod. Štajersko, Cař*.
 Vsesvéščak — *Habdelič, Miklošič, Prekmurje, Valjavec*.

12. December.

Božičnik — *Cař*.
 Grúden — *Murko, Cigale, Janežič*.
 Grúdnik — *Cař*.
 kolédnjak — *Cař*.
 Veliki božičnjak — *kajkavsko, Valjavec*.

Razen imen iz Pleteršnikovega slovarja naj navedem iz drugega vira (Gruda) še naslednja prekmurska imena, ki jih ni v Pleteršniku: za januar séčen, za februar sušec, za maj usólščak, za oktober vsesvešček in za december prosinec. Kakor je iz vsega pregleda razvidno, so Prekmurci v mesečnih imenih često za en mesec pred nami.

Fr. Štupar.

Izobrazba naroda

Ljudskovisokošolski tečaj za kmetska dekleta v Paderbornu.

Ana Lebarjeva.

(Dalje.)

III. Praktično delo v gospodinjstvu.

64 ur, nadziralateljica uradnica Tripp.

Hišno ali gospodinjsko delo. Tu sem je spadalo pospravljanje spalnic in jedilnice, pomivanje posode in pribora, snaženje stanovanja, delavnice, kuhinje, orodja, obleke, obutve; — pranje in likanje perila; — krmljenje kokoši, gosi in rac, hlajenje mleka, zalivanje cvetlic in plev na vrtu. To delo je bilo razdeljeno po skupinah, ki so bile tem večje, čim obsežnejše je bilo delo; manjša dela so se opravljala v parih ali posamezno. Bila so razvrščena kot jutranji, opoldanski in večerni posli, ki so se izpremenili vsak teden. Temu direktnemu praktičnemu delu je bilo treba prej temeljitega teoretičnega razgovora in navodil.

Zenska ročna dela so deloma pri gospodinjskem delu, deloma v lastnih urah prinesla mnogo izpremembe. Od preprostega kvačkanja, pletenja, krpanja in mašenja smo delale tudi razno perilo in vse vrste vezenja. Izgotavljale smo tudi obleko in perilo za ubožno otroke, ki so bili ž njo obdarovani za božič.

Kuhanje. Za to delo sta bila določena dva dopoldneva v tednu in dva večera. Znana pa je vestfalska kuhinja zaradi svojih posebnosti: obilica surovih jedil, mlečnih juh, skope zabele, brez sladkorja, čudovite mešanice slanikov v razne jedi in solate, mnogovrstnih polivk, ki pa pridejo končno vse na eno, in pa čudežnih pudingov iz škroba.

Ta kuhinja je bila povsem brez pomena za naše razmere. Zato sva se tega pouka na predlog docentinje dr. Neufeind in v sporazumu z Oblastnim odborom oprostili ter sva se vsako dopoldne od 5. decembra dalje udeleževali:

ljudskovisokošolskega tečaja za kmetske fante.

Ta se je vršil prav v sosednji hiši (Franz-Hitze-Haus), ki je last Volkvereina.

K temu tečaju, ki je trajal od 1. decembra 1928 do 1. februarja 1929, je prišlo 52 kmetskih fantov iz vseh delov Nemčije: od bavarskih gorskih vasi, do vzhodnopruskih redko naseljenih nemških kmetov med Poljaki. Bili so to fantje od 18 do 40 let, vmes tudi par mož.

Tečaj je vodil znameniti nemški katoliški ljudski vzgojitelj dr. Anton Heinen. Kot sin ljudskošol. učitelja na kmetih je že v zgodnji mladosti videl potrebo za izobrazbo kmetskega ljudstva. Živel je s kmetskim ljudstvom eno življenje in ga je spoznal tako, kakor morebiti nihče v Nemcih. To spoznanje ga je napravilo za prvega pedagoga kmetskega ljudstva. Koliko ugleda uživa ta mož pri katoličanih, nam kažejo njegovi tečaji, ki jih prireja Volkverein za kmete, za delavce, za dijake, vodi pa Heinen sam, ki so polnoštevilno obiskani, kjerkoli jih priredi, in je vsakteri žalosten, ki ga zaradi prenapolnjenosti ni mogoče sprejeti; kažejo tečaji, ki jih prireja Heinen sam v smislu socialne vzgoje za delavstvo vseh svetovnih naziranj; priča izjava pruskega ministra za prosveto, ki jo je nedavno podal na neki konferenci vzgojiteljem. Rekel je: »Wir Deutschen haben zwei Pädagogen; die Katholiken haben Heinen und wir Protestanten haben — keinen.« O tem pa pričajo tudi mnoga vabila, ki jih prejema iz inozemstva, da pride tja in vodi tečaje največ za vse one, ki imajo opravka z vzgojo kmetskega ljudstva in delavstva. S svojim globokim znanjem in resničnim razumevanjem ljudske duše je postal pravi

ljudski vzgojitelj, učitelj in voditelj, ne v političnem, ampak socialnem smislu. K njegovim delavskim tečajem ne prihajajo samo katoliški delavci, ampak tudi socialisti in komunisti, ki se vsi enodušno izražajo o njegovem pravilnem pojmovanju delavskega vprašanja. Heinenova umetnost je, da se zna popolnoma prilagoditi onemu krogu poslušalcev, ki ga ima pred seboj, ki z njim razpravlja o njegovih življenskih težnjah. Lahko bi to imenovali pesniški dar; saj je to prav posebna prednost pesnikova, da se zna vživeti v druge.

Prav tako kakor njegova živa beseda, katere so bili deležni že tisoči in mnogoteri izmed Slovencev, pa je njegova tiskana beseda. Spisal je nad 30 knjig in brošur ter letakov, ki so v tisočih in tisočih izvodih ter večkratnih izdajah ponesle njegovo besedo med ljudi, ki razumejo nemščino. Te knjige se po vsebini dele v štiri skupine:

1. Verske vsebine.
2. Za negovanje družinskega življenja.
3. Za vzgojo in izobrazbo.
4. Za državljansko in socialno vzgojo.

Kar iz teh njegovih knjig tako jasno, krepko in prepričevalno govori čitateljevemu srcu in duši, to ni samo iznajdljiva beseda človeka, učenjaka, ampak to je srce ljudskega prijatelja, to je ljubezen, ki sebe pozablja, to je duša pravega duhovnika. Ne vidi le temnih senc življenja in ne dokazuje, da so tu, ampak pokaže tudi lepo in jasno sliko, kako naj se življenje popravi in spelje v pravilno smer; sam pokaže pot in jo s čitatelji sam prehodi, da jih iz nižnj življenja pripelje k pravim višinam življenja tu in tam.

Imenujem naj samo nekatera njegova dela: »Der Wert des Glaubens«, »Die Bergpredigt Jesu Christi«, »Die Familie«, »Lebensspiegel«, »Das Schwalbenbüchlein«, »Von Mutterleid u. Matteredfreud«, »Briefe an einen Landlehrer«, »Feierabende« itd.

Pa če govorimo o Heinenovem velikem poslanstvu med nemškimi kmetijskim ljudstvom, ne smemo pozabiti tudi načina njegovega predavanja, metodo njegovega učenja.

Vsi, ki so se kdaj bavili z ljudsko visoko šolo, pravijo, da bodi način podavanja na ljudski visoki šoli katehitičen, torej v obliki dvogovora, da udeleženci niso samo poslušalci, ampak v resnici tudi sodelavci. S tem se doseže resnično duševno delo, nastane res delavna zajednica med učiteljem in učenci, učenje pa ima tudi že vnaprej garancijo, da postane res last učencev, ker tako rekoč raste iz njih, ko sodelujoč resnično doživljajo. Ta način pouka, zlasti še zato, ker gre na ljudski visoki šoli že za odrastle, pa dvigne tudi neverjetno samozavest učencev, ko vidijo, da prav za prav dajejo smer pouku. Seveda mora biti pa učitelj povsem gospodar, ne samo trenutne situacije, ampak tudi celotne učne snovi, ki jo namerava predelati; kajti le v tem slučaju more vse odgovore, ki jih dobi od vseh sodelujočih, pravilno porabiti in pouk usmeriti tja, kjer ga hoče imeti v svoje svrhe. Ne gre namreč toliko za pridobivanje velikih množin znanja, ampak, da se privedejo učenci do razmišljanja, pravilne presoje in pravilnega izraževanja; kajti vsakdo, tudi preprosti človek ima gotovo tudi kako dobro misel in pravilno naziranje o tem ali onem in nikakor ni bilo prav, ko je govornik ali predavatelj tako rekoč vsiljeval svoje mnenje poslušalcem, ki pa jim ni bilo dostopno, ker ne doživljeno, ter je še tako lepo predavanje prvovrstnega predavatelja — šlo mimo poslušalcev.

Toda, čemu opisujem vse to? Da tem boljše pokažem Heinena kot onega, ki je kot ljudski vzgojitelj najbolje zadel metodo poučevanja na ljudski visoki šoli.

Ljudje, ki so njegovi učenci, pravijo, da je v tem edini v Nemčiji. K njemu se hodijo učiti profesorji, duhovniki, učitelji, starši, ljudski, delavski in mladinski voditelji; redovnice ga prosijo, da jim drži vzgojne tečaje; Volksverein pa je zaradi Heinena res torišče nemške ljudske izobrazbe.

Iskreno želim, da bi se tudi mi vsi in vsi oni, ki jim je mar resnična izobrazba našega ljudstva, izobrazili za vzgojno delo kmetskega ljudstva pri Heinenu in po Heinenu. Zato nujno predlagam, naj bi se mož, ki je pripravljen dati na razpolago svoje bogato pedagoško znanje vsakomur, bodisi v Nemčiji ali kje drugje, in je to že večkrat storil, povabi v Slovenijo, da priredi tečaj, katerega naj se poleg duhovščine in učiteljstva udeleže vsi, ki jim je mar izobrazba našega ljudstva.

Ko smo spoznali voditelja ljudskovisokošolskega tečaja dr. Heinena, je dobro, da si ogledamo še tečaj sam.

Ta je bil pravi kontrast dekliškega ljudskovisokošolskega tečaja. Naše življenje v tem tečaju se je razvijalo kakor v znanih dekliških penzionatih: dostojanstveno, šolsko, nedomače, mrzlo. Seveda je že poslopje nekako penzionatsko; stoji v sredi parka, spredaj bajer, zadaj tekoča voda (reka Rota), da je dostopno le od ene strani. Po načinu vestfalskih hiš je takoj v pritličju velik prostor, tako zvana »Diele«; seveda pa je tu bolj gosposko: kamenit tlak, preproge, pleteno pohištvo. Kôt tega prostora je opravljen kakor v kmetski hiši s starinskimi skrinjami in celo kolovratem. Iz tega prostora vodijo vrata: v pisarno, sprejemno sobo predstojničino, spalnico, kapelico, obednico in na hodnik, odkoder prideš na desno in levo v po eno učilnico, navzdol v suteran, kjer je kuhinja, pomivalnica, shramba, mlekarna, kleti in kopalnice. V prvem nadstropju so spalnice učiteljic, salon predstojnice, velika »Maidendiele«, odkoder prideš na odprto verando in v štiri spalnice gojenk. Gojenke našega tečaja pa so imele spalnice v drugem nadstropju; po štiri v eni sobi, vsaka zagrnjeno celico s posteljo, nočno omarico, umivalnikom in visoko omaro. Razsvetljava je električna, toda je odprta le zjutraj od pol 7 do pol 8 in zvečer, ko pa se zapre o pol 10 v vsej hiši. Pomažale smo si s svečami, kar pa je bilo kot po vseh penzionatih prepovedano. — Življenje in razmerje med učiteljstvom in nami se ni razvilo v domačnost. Med seboj pa smo se prav dobro počutile in smo tudi prilično pozabljale, kakor to poznamo izza svojih dijaških let. V medsebojnih pogovorih smo spoznale značilnosti nemškega kmetskega življenja, običaje, navade in narodne pesmi, nasprotno pa sva jim tudi pokazali našo domovino, naše šege, naše narodne pesmi, o čemer niso imele ne učiteljice, seveda še manj gojenke najmanjšega pojma. Na zemljevidih in slikah, ki sva jih naročili iz domovine, sva jim vsaj približno pokazali, da smo že evropski narod in da imamo evropsko kulturo. — Dasi se je predstojništvo in učiteljstvo trudilo zanesti v tečaj domačnost in zaupnost, vendar se mu to ni posrečilo. Vzrok temu je bilo pač preveliko hitenje in hlastanje v učenju, preveč gospodinskega dela in premalo predavanj v ljudskovisokoškem štilu.

To sva posebno občutili, ko sva prišli k tečaju v sosedno hišo, kjer je vladala taka domačnost in tako bratsko razumevanje, da je človeka objela toplota že takoj ob vstopu. Ne da bi bila kaka posebna sladka in priliznjena prijaznost, vendar tako domača in topla, da je je moral biti človek vesel.

Heinen je bival ves dan med svojimi fanti: »Moji prijatelji« jih je imenoval. Ob 7 zjutraj je maševal, fantje so peli pri maši. Po maši je bil zajtrk, od pol 9 do pol 1 predavanja. Ob pol 1 obed, potem prosto do pol treh, nato predavanje, ob štirih južina, od pol 5 do pol 7 predavanja, ob 7 večerja, po večerji vsakdanji družabni sestanek, ki mu je Heinen s svojo iznajdljivostjo vsak dan dal drugačno lice. Petje narodnih pesmi, godba, pravljice in pripovedke, ki

jih je Heinen pravil, kakor le on zna, čitanje raznih literarnih del, družabne igre, to se je vrstilo vsak večer v drugačni obliki. Na ta način so se fantje seznanili, kako je gojiti družabnost v pravem smislu. Ostali so tudi čez božič v tečaju in so praznovali »echt deutsche Weihnachten«, kakor so nam pozneje pravili.

Toda še besedo o Heinenovem tečaju samem! Bil je to ljudskovisokošolski tečaj v pravem pomenu besede. Glavna predmeta, življenjeslovje in zgodovino s posebnim poudarkom kulturne in kmetske zgodovine, je imel vsak dan Heinen sam. Državoznanstvo, pokrajinsko, okrožno in občinsko politiko gospod Hamacher, agrarno politiko z agrarnimi zakoni dr. Schneider, teorijo kmetijstva, poljedelstva, kmetskega gospodarstva in podobno kmetijski učitelj Schütz. Zelo zanimiva so bila zlasti poročila tečajnikov samih o kmetskem gospodarstvu njihovega domačega kraja, kar je zlasti pripomoglo do temeljitih razgovorov o praktičnem delu v kmetskem gospodarstvu. Ker nama je bilo predvsem drugim zato, da spoznava Heinenovo metodo, sva se redno udeleževali njegovih vsakdanjih dveh predavanj iz življenjeslovja in zgodovine; druga predavanja sva posečali, kadar sva utegnili.

Življenjeslovje kot predmet je imel rektor Hatzfeld tudi v deklisškem tečaju, kot resnično delavno zajednico tega predmeta pa sva spoznali v Heinenovem tečaju. Stvoril je učne kroge iz resničnih življenskih krogov, kakor: Človek. Mož. Žena. Zakon-zveza ljubezni, zvestobe in zaupanja. Bistvo družine: skupnost duha, ljubezni, zaupanja, dela gospodarstva in imetja. Kako si zakonca uredita svoj dom. Družina — moralna naloga. Cerkev. Nedelja in družina. Sv. maša — tedenska obnovitev zveze z Bogom. Soseščina. Vas. Občina. Šola — skrb občanov. Vzgoja otrok. Vzgoja fantov. Vzgoja deklic. Doraščajoča mladina. Razvojna doba dečkov. Razvojna doba deklic. Kako obvarujemo mladino, da ne postane žrtev senzacije. Poklic. Ljudstvo, ljudske stranke in njih pomen. Narodno gospodarstvo. Zadruginištvo. Pomen meništva za kulturo. Smisel vere. Dolžnosti do naroda. Država, božja naloga. Dolžnosti državljanov. Država ima ustavno, zakonodajno, sodno in eksekutivno moč. Nevarnosti za državo. Politične stranke. Državna stranka. Smisel, smer in naloga politične stranke. Kultura narodov. Brez zveze z Bogom ni kulture. Kako negujem v sebi verskega duha. Sveto pismo vir vse kulture. Kako se loči veren človek od brezbožnega. Farizejevo in cestninarjevo obzorje. — — S temi učnimi enotami, vzetimi iz življenja, je obdelal Heinen človeško življenje, njegov smisel, njegovo nalogo, njegov namen od prvega življenskega početka do skrajnega konca, kakor ga ne morejo bolje obdelati nobene duhovne vaje, zlasti še, ker smo vsi sodelovali in se je iz skupnega dela izkristaliziralo jasno in pravilno mnenje vsakega posameznika.

S predelave zgodovinske snovi od prvega nastopa Germanov v zgodovini, preko kraljev in cesarjev srednjega in novega veka, preko vseh svetovnih, državnih in cerkvenih pretresljajev do najnovejše in sedanje dobe nas je vodil Heinen kot povsem neudeležene opazovalce. Skrajno pošten in moralno dosleden je kazal marsikatere vrline zgodovinskih dob in osebnosti, ki smo se jih učili pobarvane in prebarvane svoj čas s politično barvo časovne konjunktore, pa tudi slabosti, ki so nam bile skrite iz istega razloga. O vseh dogodkih svetovne in domače zgodovine nam je natočil čistega vina. Zanimivo je, da kot Nемеc pozna zgodovino slovanskih narodov in jo pravilno in pošteno razlaga.

S posebno skrbjo obravnava tudi lokalno zgodovino ter se zlasti z velikim razumevanjem bavi tudi z umetnostno zgodovino. Tako temeljite razlaga umet-

niških slogov, ki smo si jih ogledali ob ekskurziji na licu mesta, manjka nam vsem; zato se ogiblujemo umetnosti in niti ne upamo o njej govoriti. Kolika živahnost je bila pri teh predavanjih in koliko resničnega skupnega dela se je tu izvršilo! Ni čuda, da je bilo slovo od tečaja res bridko. — — —

Omeniti je še treba ekskurzije, ki so bile združene s tečajem! Mesto Paderborn samo je, kar se tiče zgodovinske in umetnostne važnosti, eno prvih v Nemčiji. Njegov postanek gre daleč tja v rimsko dobo. Zgodovinarji s smelostjo trdijo, da je bil že ob času Hermana, ki je leta 9. po Kristusu ustavil in premagal Rimljane v Teutoburškem lesu, važno opirališče Rimljanov, ker stoji na križišču od zahoda proti vzhodu in od juga proti severu. Da se pa to ime ne omenja do leta 777. nikjer v zgodovini, pa je najbrž krivo to, ker je Karel Veliki, ko si je podvržel Sakse, uničil vse njihove arhive. Leta 777. pa je moralo biti to mesto že lepo in znano ter zvezano z dobrimi cestami z drugimi večjimi kraji, da ga je Karel Veliki izbral za kraj državnega zbora. Leta 795. je bil že drugič v Paderbornu državni zbor. Leta 799. pa je postal znamenit, ker je papež Leon III., ki je pribežal pred Rimljani h Karlu Velikemu, bival tri mesece tu. Pa tudi razni nemški cesarji in kralji so daljšo ali krajšo dobo bivali tu, kar je seveda mnogo pripomoglo k blagostanju mesta: trgovina in obrt sta tu zgodaj vzcveteli.

Svoje ime ima, ker leži na izviri reke Pader (Pader-Born). Pravijo, da jih je nad 200. Prav za prav pa je Pader ponicujoča reka, kakor naša Ljubljanica; izvira južnovzhodno od mesta, se izgubi v apnenem hribovju in pride pod paderbornsko stolnico zopet na dan.

Posebna znamenitost Paderborna je stolnica, ki združuje v svoji stavbi vse sloge. Pričenši od strogo ornamentalskega romanskega do poznogotskega že zunaj. Polna resnične umetnosti je tudi znotraj. Pod glavnim oltarjem je kripta, pod romanskimi prizidki pa grobnice s starorimskimi stebri. Prekrasen je škofijski muzej, ki ima poleg drugih znamenitosti prvi kip Madone v Nemčiji, tako zvano »zlato Madono«, ki je nastala ob času Otona II., čigar žena je bila grška princezinja Teofana; kip je izdelan gotovo od grškega kiparja. Znamenita je tudi bivša benediktinska, zdaj protestantska cerkev, »Abdinghofkirche«, ki ima nad 1000 let staro kripto. Zelo znamenita je tudi jezuitska cerkev zaradi izrečno jezuitskega baroka, Gaukirche zaradi obilice slogov kakor stolnica, Bussdorfkirche zaradi krasnih portalov. Frančiškanska cerkev je v pročelju nekoliko podobna ljubljanski. Poleg teh so še štiri druge manjše cerkve. Najstarejše cerkveno poslopje pa je sv. Jerneja kapelica, ki je prva stavba v Nemčiji z visečimi kupolami. Stebri so zgodnjekrščanski bizantinski.

Poleg tega so še mestni muzeji in druge znamenitosti; zato ni čuda, da smo za ogledovanje vsega tega pod strokovnim vodstvom porabili pet poldni.

Dobre pol ure od mesta je majhno mestece Neuhaus z bivši znamenito škofijsko rezidenco: starinski, utrjeni in z vodnimi jarki obdan grad, ki zdaj služi garniziji. Ta kraj je zlasti zanimiv zaradi obširnega vojaškega vežbališča in je priljubljena izletna točka Paderbornčanov.

Dne 7. novembra se je celoten tečaj udeležil zborovanja katoliškega Frauenbunda v Altenbeken (pol ure vožnje na progi proti Berlinu). Poleg več predavanj o kmetskem gospodinjstvu in filmskega predavanja o mleku je govorila tudi naša docentinja dr. Kramer o temi: »Blagostanje kmetskega doma po ženinem delu«. Tu smo spoznale organizacijo Frauenbunda in najvažnejše delavke društva.

Severnovzhodno od Paderborna se razprostira Teutoburški les z znamenitim Hermanovim spomenikom, ki ga — kakor pravi narodna tradicija — mora obiskati vsak Nемеc. Zato je ta izlet na dnevnem redu vsake šole, vsakega tečaja. Silno nas je zanimala ta točka, saj smo spomenik poznale po

sliki že iz naših šolskih knjig. Vozi se lahko iz Paderborna z vlakom ali cestno železnico do Detmolda. Tam smo si ogledale knežji grad Lippe-Detmold odstavljene vladarske rodovine. Poleg mobilij v slogu Ludovika XIV. so posebno krasne preproge v gobelin-delu in slike. Kake pol ure iz mesta vodi potem pot po smrekovem gozdu do Hermanovega spomenika. Velikanska stavba je to. Celoten spomenik je visok 54 metrov, podstavek 27 metrov, bronast kip Hermanov 27 metrov. Meč v kvišku stegnjeni roki sam pa 7 metrov. Spomenik je bil postavljen po nemško-francoski vojni 1870—1871. Silno mogočen vtis napravi velikan, ki je obrnjen proti jugu, da zabrani nadaljnji pohod rimskim legijam. Mislim, da so se malokdaj še čule ob tem spomeniku slovenske narodne pesmi in gorenjsko ukanje.

Znamenitost svoje vrste so tudi tako zvani Externsteine. Geologi niso edini, ali so ti sedmeri visoki stebri naravni ali narejeni. V ozki soteski stoje ob vhodu v dolino »Male brane«. Na enem je izklesano snemanje s križa, kar smatrajo starinoslovci za prvo krščansko umetnino v Nemcih. Na drugem je kapelica, vklesana v skalo; dva sta zvezana z umetnim mostičkom in nanj vodijo v skalo vdolbene stopnice. To znamenito umetnost si ogleda vsak tujec. Vožnja je pripravna, bodisi z železnico ali tramvajem do mesta Horn ali kopaljšča Meinberg.

Med tečajem je bil tudi državni praznik tako zvani »Bettag«, ohranjen še izza vojne. Po vojni je posvečen spominu padlih. V stolnici je bila slovesna služba božja s pridigo pomožnega škofa Hildebrandta. Cerkev nabito polna. Vsa društva s svojimi zastavami, šolska mladina, verske bratovščine in meščani. V mestu je bilo kakor ob nedeljah. Vse trgovine zaprte. Po službi božji obhod po mestu z garnizijsko godbo: mestni župan je položil vence pred spomenike padlih vojakov.

Za nedeljo, drugega decembra, naju je povabil svetnik Kalan na proslavo 10 letnice naše države v Essen, kjer so jo praznovali vestfalski Slovenci z vsemi svojimi društvi, brez razlike političnih strank. Proslave se je udeležil tudi minister n. r. dr. Gosar, ki se je vračal iz Berlina od konference za delavsko pogodbo med Jugoslavijo in Nemčijo. Iz Ljubljane pa so bili navzoči: dr. Jug za Zvezo kulturnih društev, dr. Pretnar za Jugoslovansko Matico in zastopnik Delavske zbornice. Po slovesni službi božji, ki jo je opravil svetnik Kalan in med katero je delavski pevski zbor pel slovenske pesmi, se je vršilo slavnostno zborovanje. Mnogoteri govorniki so razložili pomen slovesnosti, prinesli pozdrave in jih naročali. Najbolj iz srca je govoril znani prijatelj Slovencev župnik Tensundern. Na ozaljšanem odru, kjer sta med cvetjem in zelenjem viseli kraljeva in kraljičina slika, pa so nastopili pevski zbori raznih društev in prepevali slovenske pesmi; otroci pa so nastopili z mnogimi deklamacijami in igricami. Ganljivo je bilo slišati v tujini naše pesmi. Žalostno pa zlasti zato, ker so pevci in zlasti pevke izgovarjali po nemškem načinu, ker imajo za pevovodjo — nemškega učitelja. Kajti med Slovenci-delavci ni zmožnega človeka, ki bi prevzel pouk petja. Je pa tudi žalostna resnica, da je mladina skoraj povsem ponemčena, ker vzgojena v nemških šolah nima prilike, da bi se učila slovenščine, doma pa starši ne govore dosledno slovenski z otroki. Mnogi starši so prosili dr. Gosarja, naj bi jugoslovanska vlada vendar poslala vsaj par slovenskih učiteljev, ki bi poučevali slovenščino izven obližne nemške šole, sicer bodo otroci popolnoma izgubljeni za slovenski narod; naju pa bi bili, ko so zvedeli, da sva slovenski učiteljici, najrajši pridržali tam. — Koliko solz sva videli, ne samo pri ženskah, ampak tudi moški so jokali pri prelepih slovenskih pesmih in pristni domači slovenski besedi. »Vsaj umreti bi šli radi v domovino,« je rekel starejši mož. Vendar jih je to skupno slavje in zavest, da jih domovina ni pozabila, precej dvignilo. Težko pa je

bilo slovo od njih, ker človek ve, da jih je borba za kruh vrgla v tujino, ki nam jih ne bo več vrnila.

Za božične praznike sva se odpeljali v Köln, da vidiva tamošnje znamenitosti. Znana je kölnska katedrala v gotskem slogu, z relikvijami sv. Treh kraljev, kamor so romali naši predniki. Veličastna in nepopisna je bila tam polnočnica. V tistih dneh sva bili tudi pri par pridigarjih slovitega pridigarja frančiškana patra Dionizija, ki mu največ delavci, tudi socialisti in komunisti, napolnijo katedralo. Znamenite so tudi cerkve: Maria im Kapitol, Apostelkirche z modernimi slikami; dalje spomeniki in osobito stare stavbe ter staro mesto. Velikanski je Stadion s celim kompleksom stavb okoli, v katerih so kopališča, plavalni bazeni, prostori za solnčenje itd. Vsem panogam sporta so odkazana mesta v arenah. Glavni prostor, kjer se vrše tekme, je približno tako velik, kakor na našem Stadionu. Kljub precejšnjemu mrazu so trenirali trije fantje v stafetnem teku. Ker je bila najina voditeljica dr. Neuenfeind učiteljica gimnastike v enem izmed kölnskih žeskkih društev, smo imele dostop v te prostore Stadionu.

Očarujoč je bil pogled na Reno, ki mora biti v letnem času še veličastnejši. Ogledali sva si tudi univerzo, kjer je najina voditeljica doktorirala v socialni politiki. (Disertacija »Bischof Ketteler und die sociale Frage seiner Zeit«.) Stanovali sva pri frančiškankah (Meister Gerhart — str. 13), kateri zavod vsem kolegijam toplo priporočam, kadar pridejo v Köln.

Zaradi božičnih počitnic nama ni bilo mogoče ogledati si kölnske šole.

Na poti iz Kölna je bilo nujno ogledati si Volkverein v M. Gladbachu, kjer je centrala vseh katoliških društev Nemčije in torišče katoliške nemške kulture. Zanimiva je razdelitev dela po resorih, ki mu vsakemu načeluje akademsko izobražena oseba. Značilne so registrature in statistike posameznih resorov, označene na velikih stenskih tabelah. Velikanska knjižnica, umeščena v treh nadstropjih, bi lahko delala čast univerzi. Izposojuje knjige društvom in članom po vsej Nemčiji. Ker ima Volkverein tudi lastno založo knjig in izdaja celo vrsto časopisov za vse stanove, ima tudi lastno tiskarno. Vse te pisarne, delavnice, tiskarna in dvorane za prirejanje tečajev — veliko naših prosvetnih delavcev se je že udeležilo teh tečajev — so nameščene v veliki hiši, ki ji je dohod iz dveh ulic (Sandstr. 5—11 in Kurze Gasse). O delu v Volkvereinu bi kazalo napraviti posebno poročilo.

Eno uro iz mesta proti zahodu sem prvič v življenju videla nemško »Heide«, žal, da ni bila v cvetju resja, kar je njena značilnost. Pač pa je bila že nasajena z borovjem in brezami; sredi tega mladega gozda pa je par hiš, gozdna vas »Die Hardt«, kjer stanuje ravnatelj in več uradnikov Volkvereina. Obiskala sem na več gričih ležeče mesto Elberfeld z znamenito visečo železnico; tu biva znana in zelo plodovita pisateljica Henriette Brey in sem bila en dan njen gost. Zanimivost svoje vrste je bila ekskurzija v mesto Lippspringe (izvirek reke Lippe), ki ima slatinsko zdravilišče, precej podobno Rogaški Slatini, le ne tako zaprto od hribov, dalje zdravilišče za tuberkulozne in posebej še otroško zdravilišče za bolne na pljučih.

Zadnja celodnevna ekskurzija je bila Soest, ki smo ga dosegli z osebnim vlakom v eni uri in pol v zahodni smeri od Paderborna. Značilnost tega mesta je, da ima prekrasne cerkve, zlasti gotske, za kar ga lahko zavidajo velemesta. V njih so slike in kipi od najstarejše dobe do današnjih dni in je na njih mogoče zasledovati razvoj celotne umetnosti, stavbarstva, kiparstva in slikarstva. Prav zato je Heinen izbral to mesto za ogled.

Dne 30. januarja se je zaključil dekliški, 31. januarja pa fantovski tečaj.

S tem bi bilo podano poročilo. V najkrajšem času predložim še svoje predloge in učne načrte, v kolikor se mi zde uporabni za naše razmere.

To in ono iz nadzorniškega življenja.

Ivan Hribski.

(Nadaljevanje.)

Bilo je vroče, da je zemlja pokala. Najrajši bi se bil vlegel v senco pod košatô drevo in sladko zaspal. Pa služba je služba in moral sem se potiti po še neznanih mi kolovozih preko reber in brd. Poiskati sem moral še neznao mi enorazrednico v Zatišju. Mlada učiteljica službuje tam in k njej je bila namerjena moja službena pot. Jezil sem se nanjo že med potjo, dasi je nisem še nobenkoli nadzoroval. Tole mi je rojilo po glavi: Kaj bi že ne mogla v teh letih, odkar je tam, markirati pota, da bi jo nadzorniki, ki se skoraj vsako leto menjavajo, lažje našli? Če je markacijo potov lahko izvršila njena tovarišica Z. R. že po nekaj tednih bivanja v novem službenem kraju, zakaj bi ta ne bila izvršila tega vsaj v nekaj letih? Markacije potov prav ugodno učinkujejo na razpoloženje vseh popotnikov, zlasti pa še na nadzornike. Že ni psihologinja, da ji to ne pade v glavo. Take misli so me tedaj obhajale po tistih neznanih mi gozdnih potih, dokler me ni predramil izza brega zvoñ glas. Bilo je, sodil sem po solncu, okrog 10 dopoldne in se mi je zato čudno zdelo zvonjenje ob tem času in še na delavni dan. Kaj pa, če imajo kak domač praznik in je dan pouka prost, pa mi upraviteljica tega ni sporočila? ... Pospeshim korake, in ko se bližam nad vasjo stoječi cerkvi, zaslišim bučanje cerkvenih orgel, pred cerkvijo pa zapazim bogaboječega godca s harmoniko. Takoj mi je bilo jasno: poroka z mašo. Od nekod začujem vrišč otrok. Mislim si: v šoli imajo odmor. Krenem v smer proti vrišču. Zadel sem. Pred šolo so se med odmorom igrali učenci: »Ena, dve, tri — zadnji par leti.« Pozdravijo me prav vljudno in se neženirano igrajo dalje. Oziram se po učiteljici. Nikjer je ni. Namenoma ne vprašam po nji, pač pa poprosim za stol, da bi se nekoliko ohladil in odpočil. Eden izmed učencev skoči hitro v razred in mi ga prinese. Iz najbližnje sosedne hiše pa pride k meni mlad možakar in me nagovori: »Pa menda vendar niste vi šolski nadzornik?« »Bo, bo nekaj takega,« mu odgovorim. »In prav danes morate priti!« »Kako pa to, da bi prav danes ne smel,« ga vprašam. »Glejte smolo! Sinoči še je bila gospodična pri nas in je takole razmišljala: Kaj naj storim? Prosili so me, da bi jim pri poroki med sveto mašo orglala, jaz pa imam pouk. Če ne grem, se bom zamerila ljudem, če pa grem, lahko pride nadzornik, pa ne bo prav. In res vas je prineslo!« »Res, res, kakor vidite,« mu odgovorim.

Cerkvena ura odbije četrt. Učenci prenehajo takoj z igro ter prav mirno in dostojno odidejo v šolo. Vsak se poda na svoje mesto, vzame peresnik v roko ter mirno nadaljuje že pred odmorom začeto šolsko nalogo. Jaz sedim za katedrom in čakam na gospodično tovarišico. Kmalu prihiti — vsa rdeča v obraz, znak, da so jo bili že obvestili dobri vaščani, kdo že sedi v razredu.

Opravičevanje njeno prekinem: »Vzemite ob takih slučajih učence seboj v cerkev, kjer se jim ne more pripetiti kaj slabega in ste tako tudi sama zavarovana pred vsemi posledicami. Nesreče niso izključene tudi ob vzorni disciplini, kakršno sem opazil pri učencih ob vaši odsotnosti. Previdnost je mati modrosti. To je za učitelje zlata vreden pregovor.« Pričeva s pregledovanjem uradnih spisov. Še z razrednico nisva bila gotova, že ti jo primaha mimo šolskih oken velik mož, noseč v roki pred seboj liter vina. Naravnost v šolo jo nameri. Učiteljica steče ven iz razreda, boječa se, da bi možakar ne prilo-mastil z litrom vina kar naravnost v razred ter ga nama postavil na kateder. V veži se prične med njima živahen razgovor, da sem ga čul v razred. Možakar je hotel na vsak način govoriti z menoj. Plašno me poprosi učiteljica, če bi hotel stopiti za trenutek iz razreda. Stopim. Mož se mi pokloni ter me nagovori, držeč še vedno liter vina v roki: »Gospod nadzornik! Trinajst let sem

bil tudi jaz pri tem, t. j. pri šoli kot član krajnega šolskega sveta in se tudi nekaj razumem na šolo. Upam, da boste dobili vse v redu, pa nič hudi ne bodite, ta liter vina vzemita in ga pijta.»

Otepravala sva se, češ, da imava sedaj uraden posel, da otrok ne moreva in ne smeva puščati samih itd. Ko je videl, da naju na noben način ne more spraviti k pitju in odvrniti od uradnih dolžnosti, je naju zaprosil: »Pa vino vsaj vzemita, spravita ga kje in pri kosilu si ga privoščita.« Dobra kmetska duša naju je uklonila. Vzela sva vino, ga spravila v pisarno, se poslovila od možaka ter odšla nazaj v razred. Mene so ti dogodki spravljali v vedno boljšo voljo, učiteljici pa so delali nepotrebno vznemirjenje. Posebno pa je bila vznemirjena nad odgovorom neke učenke. Vprašam jo po pomenu svetlo risanih delov zemljevida. Odgovori mi: Solnce. Mene je obšel smeh, učiteljico jeza. Piko pa je dobila šola, s katere se je bila ta učenka pred nekaj dnevi priselila.

Pri konferenci nama je tisti liter vina res prav prišel, posebno meni, ker se gospodične nisem tako ženiral, kot se je ona mene. Popoldansko inspekcijo sem prav hitro končal in prav zadovoljen odšel iz skritega Zatišja, zlasti še zato, ker sem se prepričal, da učiteljica umeva psiho naroda ter da se žrtvuje tudi izobrazbi deklet v izvenšolskem času, posebno ob nedeljskih popoldnevih. Še markacijo potov ji odpustim.

Koncem vasi, to je vredno, da tudi omenim, me je ustavil še neki kmet, hoteč izvedeti od mene, kako sem zadovoljen s šolo in učiteljico. Hvaliti sem moral oboje. Tak vtis sem imel, da bi me nemara še nagnali, če bi bil kaj sitnaril preveč. Po poti sem premišljeval, odkod med temi vaščani tolika ljubezen do učiteljice?

Razrešil sem si to uganko takole: Kmetska hči je, zato čuti s kmetskim ljudstvom, pozna njegovo mišljenje in čustvovanje ter temu primerno uravnava svoje delo in življenje. Škoda, da kmetskih deklet tako malo študira za učiteljice. Kolikor jih doslej poznam, vse so na mestu.

Iz šolskega dela

Vsi sveti v šoli . . .

Odlomek iz praktičnega šolskega življenja.

Albert Žerjav.

Miklavževo, božični in velikonočni prazniki, Vsi sveti . . . —

To so v pravem pomenu besede dogodki, ki posegajo v neposredno duševno življenje našega slehernega človeka. Menda ni človeka pri nas, ki bi se jim mogel resnično odtegniti v tej ali drugi obliki.

In naša mladina?

Ta jih šele pozna in doživlja, četudi dostikrat za nepogrnjeno mizo pod nizkim lesenim stropom . . . Rekel bi, da občutijo ravno ti te dneve in njih dogodke še v — najpristnejši obliki in na najnaravnejši način. Resnično, mladina poživlja naše praznike . . .

Težko si mislim učitelja, ki bi šel v šoli mimo teh doživljavaev in ki bi se tiste dni potegoval v svojem razredu za vsem drugim, kar ni v nobeni zvezi z neposrednim in — s p o n t a n i m življenjem mladine, kajti taki dnevi zamorejo biti radi svojega obeležja najprisodnejša izhodišča za uspešno podrobno šolsko delo v razredu. Ne trdim sicer, da se to ne izvršuje v naših razmerah, vendar v mnogih primerih le bolj mimogrede in slučajno, čeravno je tak — a k t u a l e n p o u k v primeru z drugim silno lahek in naraven.

Morda kdo poreče, da je že dovolj tradicije na svetu. Res je na eni strani, toda marsikaj je v neki meri mogoče ob takih prilikah s pomočjo šole izpopolniti in nadomestiti, marsičemu je možno dati novo in lepšo obliko ter — s v e ž e g a d u h a . . .

*

Pred leti sem imel priliko, da sem na višji stopnji petrazrednice med drugimi obravnaval tak aktualen dogodek iz ljudskega življenja, in sicer v doslednem smislu — delovnega in koncentracijskega pouka v razredni zajednici.

Vsi sveti v šoli! . . .

Po razrednem delovnem načrtu smo si delo razdelili na teden dni pred prazniki in na teden dni po praznikih. Torej dvoje šolskih tednov za označeno delovno skupino.

Razumljivo, da smo prvi dan posejli domače pokopališče in s tem opravili tudi hvaležen — jesenski izlet. Med potjo in na licu mesta smo iskali doživljajev in vtisov: gozd v jeseni, na polju, pokopališču in drugod . . . Popoldanski pešizlet nam je dal mnogo pobud in gradiva, ki ga je bilo treba pozneje izpopolniti, upodobiti in izraziti na različne načine in oblike. Vsak količkaj važnejši in samostojnejši donesek otrok je bilo dobrodošlo, dragoceno zrnce v delovnem in strnjnem pouku. Po potrebi smo izvršili tudi — delite v dela v smislu — individualnosti učencev, pa so bili slednjič le vsi živo zainteresirani na vseh stavljenih vprašanjih.

S pomočjo razgovorov, pomožnih učnih knjig in časopisov, slik in predavanj smo reševali vrsto poljudnih in podrednih problemov, ki so se dotikali centralnega vprašanja: česa vsega se spominjam ob priliki Vseh svetov? . . .

Če bi hotel podati pregled obdelane delovne skupine: Vsi sveti . . . , bi jo moral razdeliti približno takole:

Nekdaj in danes . . .

- a) Slavni možje na domačem in sosednjem pokopališču. Njihovo delo in življenje.
- b) Kako so posamezna plemena, narodi pokopavali svoje mrliče? Skrb za pokojnike. (Gl. E. V r a n c , Popotnik 1.—2., 1928.)
- c) Kako so si Grki, Rimljani in stari Slovani predstavljali posmrtno življenje? Stare pripovedke in pravljice . . .
- č) Nalezljive bolezni in njihove žrtve v srednjem veku. Nekdanje in današnje zdravstvo.

Zakaj pokopavamo mrliče?

- a) Katera telesa strohne v zemlji in kako?
- b) Vrste gliv in bakterij in njihovo življenje.
- c) Glive v službi življenja. Kako zabranimo in pospešimo gnitje, razpadanje teles?
- č) Razkuževalci teles: zemlja in ogenj (krematoriji).

Iz kraljestva števil . . .

- a) Pogrebni stroški, zapuščina ali dediščina. Praktični primeri.
- b) Društvo »Ljudska samopomoč«, njeni cilji in sredstva (Slov. Učit., št. 5.—6., 1928).
- c) Svetovna vojna v številkah (izide v letošnjem Popotniku). Bolezen in smrt v naši državi. Statistični podatki. Uporabne naloge.

Kje vse so slovenski grobovi?

- a) Naši grobovi izza svetovne vojne: v Galiciji, na Primorskem, v Franciji, na Koroškem itd. ... Nekdanje bojne poljane ...
 b) Naši grobovi med izseljenci v Ameriki in Avstraliji. Slovenske kolonije ...
 To je nekaj vprašanj, ki zadevajo — zemljepisni pouk.

Kdo in kje kaj piše?

- a) Berila in pesmi iz raznih čitank na šoli. Individualno in kolektivno čitanje, glasno in tiho.
 b) Slike in črtice v domačem časopisju.
 c) Pomožne učne knjige v razredni in šolski knjižnici. Uporabljati knjigo in druge vire!

Kaj vem sestaviti?

- a) Mrtvaško oznanilo in zahvala.
 b) Oporoka in zapuščinsko pismo.
 c) Brzobjavne vesti ob smrtnem slučaju. Komu?
 č) Napisi na spomenikih, križih, vencih ...
 To so bile spisovne, lepopisne in pravopisne vaje. (Pogreški na napisih i. dr.)

Kaj sem vse narisal?

- a) Križi in spomeniki v zmanjšanem merilu. Venci ...
 b) Proste in poljubne ilustracije: pogreb, ob grobovih, simbol smrti i. dr. ...

Kako smo se oddolžili pozabljenim siromakom?

- a) Spletanje vencev v šoli, okrasitev grobov, prižiganje svečic na praznik itd.
 b) Nagrobni govor in skupno petje v šoli naučene nagrobnice na pokopališču ob navzočnosti občinstva.
 c) Event. soudeležba pri zbiranju prispevkov za spomenik padlim vojakom.

*

Naše podrobno šolsko delo je bilo doživljajoče in zato tudi — istinito in nepotvorjeno. Poleg tega pa tudi v zvezi s potrebami življenja in okolice, v kateri odrašča novi rod.

V prvem letu svoje prakse sem se zadovoljil kot mnogi še danes ob tej priliki samo s preprosto obravnavo znane Gregorčičeve pesmi »Vseh mrtvih dan...«, misleč, da bom s tem — uspel. Kaj kmalu pa sem spoznal, da manjka takemu delu tal: aktivnosti in doživetja. Širine in globine! Popolnejši uspeh je dospel šele pozneje v — delovnem in koncentracijskem pouku, ne pa v brezplodnem verbalizmu in v iztrganih fragmentih najbolj nasprotujoče si snovi.

Še to mimogrede!

Med »pozabljenimi siromaki« so dostikrat tudi — pokojni učitelji, ki nimajo nikočar, da bi jim prižgal vsaj svečo na pohojenem grobu. Menda ni samo dolžnost, marveč nekaj višjega in vrednejšega od nje, da oskrbuje take grobove šola s svojo mladino. In to povsod, kjer so — naši grobovi ...

To pot sem se dotaknil aktualnega pouka in ga skušal na kratko skicirati, ne da bi mi bilo treba seči po dogodkih izven svojega domačega kraja.

Toda ..., koliko pa je še drugih dogodkov v naši širši domovini, pa gredo dostikrat tako neopaženo mimo nas, ki bi radi učili in razlagali življenje v šoli? Kaj pravite k temu?

Književnost

Mati vzgojiteljica. Vodilne misli krščanskega vzgojeslovja. III. izdaja 1929. Založila uprava deklishega lista »Vigred«, Ljubljana, Ljudski dom. Cena 16 Din. Knjiga ima sledeča poglavja: Temeljni nauki iz dušeslovja, Temeljni materinega vzgojnega dela, Telesna vzgoja, Umstvena vzgoja, Cuvstvena vzgoja, Vzgoja volje, Vzgoja nepolnočutnih otrok, Stik doma s šolo, Vstop v življenje. Predstavljeni so v raznih preglednih odstavkih vsi vzgojni momenti sedanje dobe. Otrokov in poznejšega človeka vzgojo spremlja od prvega rojstnega dneva do samovzgoje in vstopa v življenje. Pomenljiv je odstavek o samovzgoji, v njem navaja ob sklepu: »Prava kultura ne obstoji v vsestranskem znanju in razvitem čuvstvanju, temveč v samoobvladi misli, volje in dejanj, v napredovanju v нравni prostosti, v krasnem osrečujočem soglasju vseh moči in notranjih sil. Ta pot vodi do zemeljskega cilja, do zemeljske sreče; ta pot pa vodi še do višjega cilja, do glavnega namena našega življenja, do vira vse sreče, do večne blaženosti pri Bogu.« Vsebinska je jasna, temeljito preudarjena in lahkomisljiva. Knjigo bi morala dobiti vsaka slovenska žena v roke, bodisi mati, ali ki bo šele postala, bodisi dekle. Neobhodno potrebna je gospodinjskim šolam ali gospodinjskim tečajem, da se nanjo naroči vsaka udeleženka. F. L.

Čitanka za III. in IV. razred osnovnih škola u Sloveniji. Sestavil P. Saršon. Odobrilo Min. Prosvete O. N. br. 54.418 od 13. jul. 1928. Založila Oblasna založba šolskih knjig in učil v Ljubljani. Cena vez. knjigi 13 Din.

Ta knjiga je bila v rabi že v tem šolskem letu. Sestavljena je na podlagi večletnekušnje in na novih načelih. Pri sestavljanju knjige sem se čuval nepoirednega gradiva, ki bi knjigo samo širilo in dražilo, pot do cilja pa daljšalo in oteževalo.

Najprej je srbohrvatska latinska abeceda in izgovor, a potem cirilica, ne pa narobe.

Cirilica se po tej čitanki ne uči leto dni, kakor da bi šlo za otroke I. razreda. Ko znajo učenci srbohrvatsko abecedo v latinici, se bodo v najkrajšem času naučili cirilskih črk, nakar pridejo na vrsto takoj prvi lažji sestavki in pesmi. In tu je dovolj prilike za vsakovrstne vaje. — Ne odgovarja namreč duhu in sposobnostim učencev III. razreda, da čakajo celo leto na zadnjo črko cirilske abecede in da se ves ta čas gibljejo samo v okviru nekaterih črk in njihovih skupin.

Samo mimogrede pripominjam, da ima čitanka tliko predvaj v cirilici, kolikor jih imajo čitanke za Hrvatsko, kjer se uči cirilica obvezno že več desetletij, namreč v vsem 6—8 strani. Zakaj bi torej teh

predvaj morala imeti čitanka za Slovenijo več?

Priznam iskreno, moja čitanka ne more delati takih čudežev, da bi se po njej pri enournem tedenskem pouku srbohrvaščine učenci III. razreda naučili gladko čitati cirilico, dočim se ves ostali pouk vrši v slovenščini in latinici!

Poleg ostalega pokazuje čitanka slovenski mladini dušo srbskohrvatskega naroda, kakor se zrcali v narodni pripovedki in pesmi. Zastopanih je v njej okoli 25 najboljših srbskohrvatskih književnikov in pesnikov. Vse gradivo je razporejeno v tri oddelke: I. Dom, šola in življenje, II. Domovina in narod in III. V prirodi.

Neznane besede v knjigi so razložene v glavnem pod besedilom na vsaki strani, kar bo vsekakor olajševalo trud učiteljem in učencem. Pri vseh besedah je zabeležen naglas, razen pri onih, kjer je enak slovenskem. Cirilici in latinici je dana v knjigi enaka važnost.

Nadaljnje potrebne opombe o sestavi in uporabi čitanke se nahajajo v »Učiteljskem Lovarišu« dne 25. okt. 1928. P. Saršon.

Srečni bodimo! Po raznih virih spisal Franc Bernik, župnik v Domžalah. Samozaložba 1928. 300 strani. Cena 33 Din. — Kam vodi življenska pot, v srečo ali nesrečo, je stavljeno vprašanje v tej lepi knjigi. Misli je več na večne dobrote. Sreča izvira iz pravilne vzgoje. V pomislek nam stoji, kako je življenje negotovo, na morju in na suhem, v miru in v vojski. Bogastvo se ni sreča, njega zunanji sijaj vara čestokrat. Enako je s častjo, z uživanjem itd. Tako je v spisu polno dobrih navodil, vsa izvajanja so podkrepjena iz dogodkov po svetu, iz časopisnih podatkov in s krasnimi citati znamenitih učenjakov. Državnik J. Washington pravi: »Vera in nrvnost sta najpotrebnejša stebra občnega blagra. Kdor izpodkopava ta dva močna stebra, ni pravi domoljub.« Že Plutarh je označil pomen vere: »Prej boš sezidal mesto na oblakih, kakor pa boš ustanovil državo brez vere.« V posebnih odstavkih je obdelana sreča nedolžnih src, sreča v zakonskem stanu, sreča v trpljenju, sreča ljubečih staršev in drugih. V odstavku »Sreča prave krščanske vzgoje« navaja naslednje: Na zdravstveno-pedagoškem kongresu v Lipskem leta 1928. je o sedanjem stanju vzgoje podal dr. Vilinger tole pretresljivo in žalostno sliko: »Danes si vzgojitelji niso na jasnem niti glede vzgojnih ciljev, niti glede vzgojnih idealov, niti glede pravih potov vzgoje. Ali naj se vrši vzgoja po načelih vere ali brez vere? Ali je ideal vzgoje Kristus, ali Eudha, ali Luther, ali kdo? Ali naj se drže vzgojnih načel Freunda ali Adlerja?« Pojasnenih je v knjigi še veliko drugih pojmov o sreči, navedeni so pa tudi

sovražniki in grobokopi sreče. — Knjiga »Srečni bodimo!« naj se razširi med družine, kjer bo marsikomu s svojimi nauki mnogo koristila. F. L.

Naše zdravje. Spisal dr. I. Pirc. Knjižnica Podmladka Rdečega križa, zvezek III. — Nje vsebina kaže, kaj je higijena? Odgovor je »umetnost biti zdrav«. Za spoznanje tega namena govorijo naslednja poglavja: Nalezljive bolezni in mikrobi, obramba in zatiranje. Osebna higijena, obleka, telesna vzgoja, usta in zobje, prehrana, alkohol, tobak in naš dom. Higijena mora prodrati s svojimi nauki prav do zadnje gorske kočice. Knjižica ima 52 strani in nekaj slik in je pisana lahko umljivo. Cena za člane PRK je 3 Din, za nečlane 3 Din 50 par. Šole in drugi, ki naročajo po pošti te knjižice, se naprošajo, da kratko navedejo pri pošiljavi denarja na položnici ime knjižice, za katero so poslali denar. S tem je zaradi mnoge podrobnega dela blagajniku olajšano poslovanje. F. L.

Malendes Zeichnen im Religionsunterricht der Grundschule. Straub Wilhelm. Mit 58 Tafeln, 8°, XII u. 116 S. Freiburg im Breisgau, Herder. Steif broschiert 2-50 M. — Knjiga kaže na 58 celostranskih tabelah vse važnejše biblijske zgodbe, cerkvene dogodke in druge reči v risbah, kakor se lahko prosto narišejo s kredo in svinčnikom. Učenci, tudi ne posebno vajeni risanja, jih lahko ponarisujejo. V uvodu predstavlja avtor, kako važno je tako risanje kot didaktično sredstvo. Nazorni nauk to že dolgo zahteva, delovni pouk pa hoče uporabo več čutov in samostojnosti v pravem predstavljanju. Tudi za verske resnice se dajo odpreti vrata za več čutov in nauki ostanejo trajnejši, ako se živahno in nazorno podavajo. Risanje dogodkov je dober pripomoček proti duševni utrujenosti, ki rada nastopi, ako se samo abstraktno poučuje. Riske pa naj bodo dostojne, ne kake karikature; v tem oziru ustrezajo pazljivo tudi risbe v tej knjigi. Nekaj posebnih navodil v knjigi je za risanje na tabli. Riske naj bodo kolikor mogoče enostavne, večkrat zadostuje že nekaj črt. Ne pa preveč risati. Lepa in praktična knjiga je vredna, da jo priporočam. F. L.

Šolski zoo. Kratko navodilo za ustanovitev živalskega vrta. Spisal Anton Fakin, strokovni učitelj. Založila Oblastna založba šolskih knjig in učil v Ljubljani. Cena 6 Din. Šole imajo pri naročilih 10% popusta. Knjižica je sestavljena s posebnim ozirom na prirodopisni pouk v osnovnih, meščanskih in nižjih srednjih šolah v smislu delovne šole. Za šolski akvarij so opisane mnoge živali z lastnostmi in vzdrževanjem. Navadno gojijo učenci razne živali brez vsakega vodstva, zato jim kmalu poginejo. Vse drugačno veselje pa imajo, ako jim živali dobro uspevajo; pojasnila o tem daje ta priročna knjižica. V njej je opisano živ-

ljenje ptic, plazivcev, krkonov, rib, členonožcev, mehkužcev, črvov in sesavcev. Knjižico priporočam za delovni prirodzanski pouk, zato naj jo učitelji kolikor mogoče vsaj v višjih razredih razširijo med učence. F. L.

Slovar tujk. Ravnokar v založbi Jugoslovanske knjižarne izišli »Slovar tujk« ima namen, služiti potrebi vseh družabnih slojev z razlago in pojasnilom številnih tujk, ki se vedno bolj pojavljajo vsled naraščajočega napredka na vseh poljih duševnega in materialnega prizadevanja v naš jezik in vsakdanje življenje. V slovarju najdemo vse, kar je laiku nepoznanega, tujeja; seveda z dodatkom, od kje beseda izhaja. Zgodi se, da tujke mnogi čisto mehanično in iz navade rabijo, ne da bi jih razumeli in pravilno tolmačili. To pa ima slabo stran, da se večkrat važni pojavi v dnevni politiki, znanstvu, tehniki in družabnem življenju razlagajo brez pravega razumevanja, kar je večkrat vzrok neljubim zabladam. — »Slovar tujk« je zanesljiv vodnik in tolmač v številno množico tujih izrazov, katerih je danes prenatrpano dnevno časopisje. Knjiga pa ima obenem tudi namen, one tujke, ki jih lahko pogrešamo, posloveniti in nadomestiti z dobrimi domačimi izrazi. Kjer pa to ni bilo mogoče, pa so vsi tuji izrazi z opisom razloženi in pojasnjeni. — »Slovar tujk« je nujna priročna knjiga za vsakogar in Slovenci smo z njim končno le izpolnili obetno vrzel v naši zbirki slovarjev. Ta priročna in prepotrebna knjiga stane v celo platno vezana 50 Din, po pošti 3 Din več. Naroča se v Jugoslov. knjižarni v Ljubljani.

Stenski zemljevid Evrope. Priredil dr. Valter Bohinec za šolske sobe, velikost 156 × 104 cm. Cena za nenalepljen zemljevid v dveh listih 80 Din, nalepljen na platno s palicami 220 Din. Založila Jugoslovanska knjižarna v Ljubljani. Zemljevid upošteva vse tozadevne izpremembe do naj-novejšega časa. Na zemljevidu so označene v glavnih potezah terenske formacije, najvažnejši vrhovi in reke (pri teh tudi njih plovnost). Politična razdelitev je nazorno orisana v barvah. Srbi in Hrvati doslej še nimajo takega zemljevida. Šolam in drugim javnim prostorom je zemljevid nujno potreben.

Ročni šolski zemljevid Jugoslavije. Izdala Franjo Baš in Slavoj Dimnik. Založilo društvo »Učiteljski dom« v Mariboru. Cena 6 Din. Zemljevid je dobro izdelan, pregleden in točen ter bo prav prišel šolam pa tudi občinstvu. Zemljevid se dobi v vseh knjižarnah.

Mladinski list. Odbor Mladinske matice v Ljubljani se je odločil, da ustanovi poseben mladinski list ter pripravlja v ta namen že vse potrebno. List bo obravnaval razne stvari, ki so v zvezi s človeškim življenjem in s kulturnimi zadevami, o narodnem gospodarstvu, tehniki, fiziki i. dr.

Izpopolnjeval bo predmete v šoli v smislu delovne šole, oziral se bo na poljedelstvo, domoznansvo in državotvornost, bo pa tudi splošen ljudski list, ki bo širil prosveto med narodom. Podrobneje o njem bomo še pozneje poročali, vabimo pa sedaj učiteljstvo, da se kaj več pripravi na sodelovanje.

F. L.

Razglednice s slovenskimi narodnimi vezeninami. V založbi litografskega zavoda Čemažar in drug, Ljubljana, Igriška ulica 6, sta izšli dve seriji razglednic naših narodnih vezenin iz deloma še neobjavljenih zbirk priznanega folklorista prof. Alberta Siča. Vsaka serija obsega po šest barvastih vzorcev gorenjskih, belokranjskih, belih in pisanih vezenin ter aplikacij. Cena posamezni seriji 5 Din, pri večjem naročilu znaten popust. — Tako smo naposled dobili tudi mi praktično propagando našega bogatega narodnega blaga, kakršne se že davno in s pridom poslužujejo naši južni bratje in tudi drugi narodi. Te razglednice so tako okusne, da nam pač ni treba več sežati po manjvredni, tuji navlaki. Tako avtor kakor založba sta se v polni meri trudila, da je prišla na trg zbirka, ki smo je lahko po pravici veseli in jo lahko s ponosom po-

kažemo vsemu svetu. Kadarkoli nanese prilika, da nam je treba poslati pozdrav temu ali onemu znancu doma ali preko meje, sezimo po teh ličnih razglednicah. S tem ne bomo storili samo svojo narodno dolžnost, ampak bomo tudi mogli prejemnika vzradostiti z res narodno-umetniškim delom. Zlasti dobrodošla bo ta zbirka našim žena min dekletom kot zanesljiv svetovalec in vodnik pri raznih ročnih delih. Posebno pridno pa naj bi segala po njej naša šolska mladež pri rokotvornem pouku. Deklice in dečki bodo našli v tej zbirki toliko hvaležnih motivov, da bodo v bodoče lahko še bolj ponosni na svoje izdelke, ki bodo nosili pečat prave narodne umetnosti, za katero nas po pravici zavidajo v svetu.

I. M. L.

Naša knjiga. Centralni institut za promet domačih knjig v SHS v Zemunu namerava izdajati bibliografski mesečnik »Naša knjiga« in hoče izdati velik katalog vseh knjig, ki so izšle zadnja tri desetletja. Ta akcija ima velik pomen za promet knjig. List bo objavljala vsako novo izdajo knjig in prinašal bo kratke informativne članke o najnovejših pojavih duševnih delavcev. Stane letno 30 Din, posamezna številka 3 Din.

Zapiski

Uredba o ureditvi ministrstva za prosveto. V »Uradnem listu« od 31. avgusta 1929, št. 88, je izšla nova razdelitev in ureditev prosvetnega ministrstva. Obsega 26 členov. Ministrstvo za prosveto ima: 1 pomočnika, 3 načelnike, 16 inspektorjev, 14 referentov (I. kategorije), 30 pomožnih referentov (II. kategorije), 9 tajnikov (I. kategorije), 9 pisarjev (I. kategorije), 12 pomožnih tajnikov (II. kategorije), 54 pomožnih pisarjev (II. kateg.), 3 arhivarje, 52 arhivskih uradnikov, 8 statistikov, 1 ekonom, 6 knjigovodij, 2 blagajnika, 19 zvaničnikov, 35 zvaničnikov-dnevničarjev, 25 služiteljev (razvrščenih po uradniškem zakonu), 27 služiteljev-dnevničarjev; izven ministrstva pri oblastih in srezih: 33 oblastnih prosvetnih inspektorjev, 33 oblastnih šolskih nadzornikov in 339 sreskih šolskih nadzornikov.

Tovarišu Hribovcu iz zasavskih hribov! Prav lepo se Vam zahvaljujem za poslano mi pismo in zanimiva žalostna pojasnila. Vašega pisma pa sem tembolj vesel, ker vidim, da pravilno pojmuje učiteljski poklic in ste stanovsko zavedni. Bog Vas živi! — Hribski.

Zasluženo odlikovanje. Občinski odbor v Mošnjah na Gorenjskem je imenoval tovarišico gospodično Apolonijo Faturjevo za častno občanko za njene zasluge na prosvetnem in karitativnem polju v občini. Imenovana je služila v tej občini ves čas službovanja, t. j. 30 let. Že to je redek

slučaj, zlasti pa še za rojeno Ljubljankanko. Naj sprejme naše iskrene čestitke! Čast pa tudi občinskim možem za njih uvidevnost in pozornost.

Delo učiteljice. Učiteljica Plevelj Leopoldina v Jevnici, srez Litija, je dobila pred leti slab službeni kraj in šolo v zasilni hišici. Vendar je pridobila ljudi, da so najeli zemljišče, kjer je napravila krasno drevnico; tudi je sama, brez vsake tuje pomoči, napravila dva dobro uspela gospodinjstva tečajja za odrasle ženske. Njena zaslug je, da je dobil kraj železniško postajo in novo postajno poslopje, pa tudi prav lepo novo šolo. V obeh pripravljanih odborih je vztrajno vse izvrševala kot tajnica. Učila in knjižnico za šolo je pridobila s šolskimi prireditvami. Vedno deluje pri nadaljnji izobrazbi ljudstva. V teku osmih let je ta skriti kraj dobil drugo lice in je odprt svetu. Dne 3. avgusta se je vršilo blagoslovljenje nove šole in vzidanje spominske plošče na novi postaji s prijetno slavnostjo. Vsa čast taki učiteljici in takemu ženskemu delu!

Novo šolsko poslopje. V Ložu pri Brezovici je bilo dne 8. septembra blagoslovljeno lepo, novo šolsko poslopje. Slavnost se je prav lepo izvršila. Občudujemo malo, 700 duš broječo občino, na pogumu za zgradbo tako lepega šol. poslopja. 530.000 Din stane. Vse priznanje zasluži tudi šol. upravitelj, ki ima za zgradbo neoporečne zasluge. Kdor

si hoče ogledati, kaj zmore tudi majhna občina, ta naj gre v Log, da se bo na lastne oči prepričal o tem. Bog živi posnemalce!

Popravek. V prejšnji številki »Slovenskega Učitelja« je popraviti naslednje: Na strani 89 mora od naslova dalje v 9. vrsti stati »izpopolnjuje« namesto »izpopolnjujejo«; na str. 120 mora pri »Zborovanju« stati v 29. vrsti »dr. Kordač« namesto »dr. Vodlička« in na isti strani v 20. vrsti »Slomškova družba« namesto »Slomškova zveza«. Tečaj, ki ga opisuje Anica Lebarjeva, je »ljudskovisokošolski« in ne »ljudskošolski«.

Žalostno poglavje. Leta 1857. so našli v Celovcu 9414 Slovencev in le 3419 Nemcev ali 64% Slovencev in 36% Nemcev, leta 1900. pa samo 1671 prebivalcev z vojaštvom vred s slovenskim, — brez vojaštva 437 —, 25.503 prebivalce z nemškim in 119 z drugimi občevalnimi jeziki ali 93% Nemcev in le 7% Slovencev. — Seveda čeprav so našli v Celovcu toliko Nemcev, vendar ti niso bili Nemci, ampak je tekla po žilah ogromne večine slovenska kri. Kriv je bil tega škandalozni sistem na Koroškem, kjer so bili Slovenci brez najprimitivnejših pravic. Iz gori navedenih števil se pač čisto jasno vidi, kako nemško mesto je Celovec.

Koliko ljudi je na svetu? Nedavno je stalni urad internacionalnega zavoda za statistiko izdal podatke o številu prebivalstva na svetu. Po najnovejši statistiki je na zemlji okrog dve milijardi ljudi proti 1600 milijonom iz l. 1910. Od tega skupnega števila pride na Azijo 900 mil., na Evropo 500, na Ameriko 220, na Afriko 150, na Avstralijo in Oceanijo pa 7 mil. — Evropske države so v naslednji vrsti: Evropska Rusija 115, Nemčija 62·5, Vel. Britanska 42·7, Italija 41, Francija 39·5, Španija 21·3, Poljska 20, Rumunska 17, Češkošlovaška 13·6, Jugoslavija 13, Ogrska 8, Belgija 7·8, Holandija 7·6, Avstrija 6·5, Švedska 6, Grška 6, Portugalska 5·4, Bolgarska 4·5, Irska 4·2, Estonka 4·1, Švica 3·9, Finska 3·5, Danska 3·4, Norveška 2·7, Litva 2·1, Latvija 2, Evropska Turčija 2, Albanija 0·8, Luksenburg 0·26 mil. (»Die Umschau« 1929, zv. 26.)

Liga narodov in šolski pouk. V teku svojega zadnjega zasedanja se je mednarodna komisija za umstveno sodelovanje bavila z vprašanjem, kako je treba seznaniti mladino s cilji in ustrojem Lige narodov, kar vedno bolj zanima vzgojitelje vsega sveta. Že l. 1923. je svet Lige poudaril potrebo organizacije pouka te vrste v vseh državah, ki so ligine članice. Nekoliko pozneje je odbor strokovnjakov, ki so bili sklicani v ta namen, formuliral gotovo število predlogov o sredstvih, kako upoznati mla-

dino z Ligo narodov in razviti smisel za mednarodno sodelovanje.

Na podlagi teh priporočil so zasebne organizacije in šolske oblasti izvršile v raznih deželah že prav lepo delo.

Od časa do časa pregleduje komisija za umstveno sodelovanje to delo in stavlja predloge, kako bi se dal ta pouk izboljšati, vzorediti in razviti. Središča za šolske informacije so se ustanovila v Ženevi in v Parizu. Razen tega je tajništvo Lige narodov izdalo učbenik za učitelje z naslovom »Namen in organizacija Lige narodov«. Sklenilo se je tudi izdajanje polletne pedagoške zbirke (Recueil pédagogique), da se tudi širša javnost, enako kot vzgojitelju, upozna z delom, ki je bilo izvršeno na polju poučevanja mladine o ciljih in ustroju Lige narodov, in z uspehi, ki so jih dosegli vzgojitelji raznih dežel pri delu za mednarodno sodelovanje.

Uredila se je tudi izmenjava dijakov in profesorjev med univerzami in zveza med raznimi institucijami, ki so organizirale tečaje za študij mednarodnih odnošajev. Ustanovitev stolic za ta pouk je novo in važno dejstvo v vseučiliškem življenju. Dr. Pavel Brežnik.

KAJ JE PESEM?

Želite znati, kaj je pesem?

Še jaz bi znal to rad.

Težko na zemlji res se misel za pesem
rodi.

Ne misli, da pesem vsak je verz,
ki vglasben je v zabavo ljudem, za
smeh,

za ples ali petje celò.

Ne, ne, saj prava pesem ni vse to! —

Resnica dragocena v mislih javi se,
in najde tam izraz,

potem nebeška melodija

z resnico združi se v iskren objem.

In angeli pesem tako vzamejo

in himno veličastno zapoje,

izmučene zemljane glas bi ta tolažil,
dvigal jih v nebo —

to pesmi je namen samo!

(Ameriška pesem, Pearl G. Curran, »What is a song?« Pela operna in koncertna pevka gospa Ana Lovšetova letos maja v Ljubljani.)

Iz tega je dovolj razvidno, da je bila knjiga nujno potrebna. Zato jo bodo brez dvoma z veseljem pozdravili vsi, ki jim je v prvi vrsti namenjena: učitelji in učiteljice, ki slovensko deco v šoli pa tudi izven šole vzgajajo in uče.

Svoj zamisel je izvedel pisatelj v knjigi tako, da govori o učitelju in njegovem poklicu vobče, pri čemer poudarja posebno potrebo samovzgoje, nato pa razpravlja o smotru šole in učiteljevem delu v počitnicah. — Naslednji oddelek je, če smemo tako reči, bolj posloven. Obsega navodila o podrobnem učnem načrtu, o dnevniku, tedniku, razrednici in podobnem, kar potrebuje učitelj za registracijo in pregled o svojem delu. Motil bi se pa, kdor bi menil, da so tu poglavja zaradi svoje poslovnosti suhoparna. Pisatelj jih je znal prirediti tako, da se bodo lahko in gladko uporabljala, ne da bi zgubilo besedilo pri tem kaj na svoji notranji vrednosti: vsaka stran ti bo povedala nekaj novega, nekaj uporabljivega. — Tretji in glavni oddelek je posvečen rednim pripravam na pouk in razrednim predmetom, ki se poučujejo v vrhovnih šolah. Pisatelj obravnava vse predmete, posveča pa posebno pažnjo važnejšim. Govori o smotrih posameznih predmetov, o izbiri in obravnavi učne snovi; ne pozablja pa tudi ne na raznovrstna učila in ponazorila. Glede metode pouka ubira pisatelj nekako zlato srednjo pot. Noče zametavati kar povprek vsega starega, posebno ne takega, kar se je v dolgih letih izkazalo kot dobro; ne zapira pa tudi oči pred novimi pridobitvami in skušnjami v načinu poučevanja: pozdravlja jih, želi, da bi se čimbolj uveljavile in daje tudi v tem pogledu vrsto praktičnih nasvetov. Toda po starem ali po novem: povsod je učiteljeva osebnost prva. Učitelj mora biti v sebi zaključen značaj, sicer ne bo dober učitelj. Pa tudi obširno znanje mu je potrebno: Kdor hoče uspešno učiti druge, se mora sam stalno učiti in se izpopolnjevati. Zato pa bere n. pr. na strani 12. ostre očitke zaostalim pticam, ki ne prihajajo o pravem času po počitnicah na svojo službo ter še celo na višjih mestih izsiljujejo izjave, da bi se njih lenobi ugodilo. Tako tečnega gradiva, kakor ga kaže ta knjiga, še ni imelo kmalu učiteljstvo v rokah. Ogledal naj bi si jo tudi filozof, psiholog in biolog, da bi spoznal, katera jedra, in če hoče, kake teorije, držijo dejansko delo v šoli. — Prosvetni oddelek vel. župana ljubljanske oblasti je priporočil knjigo vsem šolam in naročil, da jo učiteljstvo prouči na svojih domačih konferencah ter o tem poroča na višje mesto.

F. L.

